Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 12 НОЯБРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 136 (6858). ◆ Мах 3 кап.

Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдикеи хьадер дукхагlеи хилийта!

МАССАВА А БАЛХАХ ДОГ ЛАЗАШ ВА

Тха бригадаш вlашагlтlеделлар 7 шу хьалха. Цу хана Нохч-Гlалгlайчен гlишлои управленена чуйоагlача специализированни СМУ тоьаш яцар нальташ тоадеш йола бригадаш. Цудухьа, коммунист хиларах тарра, сона кулгалхоша тlаднллар бригада вlашагlйоллилга...

Дlанхад шераш, цхьабакъда, цу хана денз цхьа саг дlа ца воллаш, цхьан барта долаш къахьегаш да тхо. Дукха да оаха цу юкъа кхоачашдаь балхаш. г. Грозне «Олимпийский» проспадах хьалдаьча цlеношта гонахьа лостамаш даьд. г. Аргуне, Шалински района кхыча юрташка тротуараш йохкаш, наькъаш тоадеш хинна тхо.

Тха бригаде тиъаь кхоь саг ва. Аа хьалхагlа дукхача тайпара дукхача къамех бола нах ба уж. Царех ба нохчий Оздаева Аьсет, Сулиманов Лом-lаьла, эрсий Жимаринский Ростислав Григорьевич, эрмало Апаесдиц Зима. Тхо вlашн кхоттадер, эггара хьалхарча даьккъе, оаха кхоачашдер цхьа гlулакх долга да. Хlаьта толамий лард нах барта хилар латт.

Бригаде дика вlаштlехьдаьнкхай социалистически яхь. Яхьо иш тел хьалхашка латта декхараш дизза гlа кхоачашде, хьинар совдоах балха хьожамаш дикагlа хилийтара.

Цхьайтталагlча пятилетка кхаь шера декхараш кхоачашдаь нах ба коллективе. Уж ба хlанз 1984 шера апрель бетта чотагlа къахьегаш бола Оздаев Илез, Сулиманова Зера, Ахматова Самет. Хlаьта царел дукха тlехьа ца бусаш болх бу Хаджимурадова Зинас, Яхъяева Калама, ииттa кхычар.

Масазза а хиннадий тха бригада гlулакхаш ииттa дика? Хиннадац. Цхьа-шин шу хьалха чlоагlа воча хьале яр коллективa къахьегамеи производственни дисциплина. Балха тlехьабулараш, ханал хьалха цlаухараш нийслора. Цу гlулакхаца и хала дале а къовсам лоаттабора ...

[illegible] хиа дар сатем боабеш хиннар. Цхьа-шин саг нийсвелар тхоца (цар цlераш хlанз яха лац сона, уш кхийттаб шоаш харц хиннилгах) шоаш лертlа болх ца барал совгlа наьха болх боабеш, хlара минута масазза йоал «салlа» lохуташ. Царца дукха кхоташ болх беш къамельаш дир оала. Дlахайтар цар хьегача къига хьежжа мара цар сий хургдоацилга.

Са цхьанне вlаштlехьдаргдацар бригада болх лертlа дlабахьа, дика новкъостий, балха опыт дукхагlа йола нах сона уллув бецаре. Цудухьа хила деза-кх из хlанз ерригача управлене дика толамаш доахаш укх шера хьалхара моттиг дlа ца хецаш тха бригада хьайоагlаш хилар.

Городал арахьа ядача юрташкара нах ба тха коллективе къахьегараш. Цхьабакъда, цу гlулакхо царна повкъарло яц нийсса бархl сахьат даьлча шоай болх дlаболабе.

Атта бац оаха бу болх, хlана аьлча, асфальт буллаш, бордюраш йохнаш, керда хьалдаьча цlеношта гонахьа лостам беш балхаш оаха дендаь. Тlехкха цу даьнъа бокиха лоархlам болаш да балха юкъе механизаци йоалаелга. Из гlулакх тlехьарча хана дика латт. Дукха ха яц кхоачашдеча деррагlча балхех 90 процент дараш оаха кулг-кара деш хинна. Хlаьта хlанз из гlулакх дикка аттача даьнна. Дукхьал 70 процент хlана дац аьнна дола балхаш механизаце повкъосталца ду оаха.

Дукха да ворхl шера оаха кхоачашдаь балхаш тоадаь наькъаш, даь лостамаш. Бакъда, кхы а дукхагlа да кхоачашде дезаш хьалхашка латта декхараш. Вай город хозьеча, тоаеча, республикерча юртанка керда наькъаш дехкача, керда [illegible] хиларех доакхал ду оаха. Хетаргахьа бригадерча 23 сагах тахан цхьаккха вац ше херна говзал хувцаргйолаш.

Тха бригада толамаш белгалдоахаш управлене кулгалхоша тийнна сийлен грамоташ, ахчан совгlаташ дукха да. Хlаьта Сийлахь-боккхача Октября цlей дезде нийслуча деношка бригадерча 17 сага елар цхьайтталагlча пятилетка ударник яха сий дола цlи. Цо тешал ду хьалхашка латтача декхарех коллектив дика лоархlаярах. Хlаьта оаха, тхоай аргlагlа кхы а дикагlа къахьега дош в лу.

Са бригаде пхиъ коммунист ва. Хlаьта коллективе эггара къонагlа йола Оздаева Аьсет дукха ха йоацаш КПСС члена кандидаталла хьанйцай.

Къахьегаш санна дика салаlа а хов тха бригадерча наха. Ахкан замалахьа нагахьа балхара мукъа ди дlадолац тхо дезалашца цхьана республика lалама хозача моттигашка салаlа ца долхаш. Цу гlулакхо а чlоагlбу тхона юкъера бувам, салеlача дикагlа, лог доагlа болх бе а.

Х. АХМАТОВА,
СпецСМУ наькъаш тоадеча бригада бригадир.

Социалистически яхьа дневник

Лакхерча категорегlа

Гl. Ахриева цlерагlча Назрановски «Электроинструмент» завода коллективо тlаlергта къовсам лоаттабу дешаш бола продукци дикагlа хилийтара тlехьа. Цу даькъа дика бетту в бола цун. Укхаза арахецача яхь тайпарча гlишлои - отделочни машинаш ИЭ-1032 яхача электросберлиньни машинаш пачхьалкхан дикала Знак яхилай. Заводо арахьа арахецача нормативно - цlенача продукцех 16,3 процент ерг товарни продукцех 24 процент ери лакхерча категорех тьаьш я.

Заводе болхлоша шоай дерригa низам оарцагlа даьхад продукци дукхагlа хьаьре а малхала вихьаре а. Дlабахача итт бетта планах совгlа цар арахийцай 378 эзар сом гартга мах бола товарни продукци, заданех совгlа малхала вьккхай 250 эзар гартга сома тайп - тайпара продукци. Совгlа итт бетта хинначун яхь процент гартга лакхьай къахьегама овсарле укх шера цу шетьа.

Тlайоагlача пятилетка чотагlа къахьегарех ба слесараш - инструментальщикаш Могушков Бек-Хан, Хамтуев Тlахир, шлифовщик Шадиев Осман, токарь Евлоев Сайт-Мухьмад. Октябрь бетта кхаь шера план кхоачашьярех я Измайлова Заинан, Аушев Махьмад-Гири керта латтача прессовщицей, Муталиев Мартазиьас, Имурзиев Мустафас кулгалдеча токарийн слесарий-инструментальщикийн бригадай коллективаш.

Сиха кlоарглу бурув

Малгобекски бурув тозаро балхий управленерча дукхача бурувдеттача бригадаша доккхий социалистически декхараш тlаийцадар пятилетка тьолкерча кхаь шера план Сийлахь-боккхача Октября цlей тьетlанхачалехьа кхоачашъе, аьлла. Шоаш денна дош дизза кхоачашдаьд дукхача бригадаша. Укх шера вагуст беттагара октябрга кхачалехьа бурув тозаро кхаь шера план кхоачашьярах рапорташ дайтад шиъ. Хlинзалехьа чаччавьаш кхоа вагlа лаьрхlа чул совгlа цар тохад дlаьш метраш бурув. Тlадоагlача шера чотагlа бурув тохаш ярех а бурвай начальникашка Галаев lиьсас, Кхоштмуков Бориса, Касьянова Николая, Зала Амтана, Галаев lаьлас, Атмурзиев Ивана, кхычар кулгалдеча бригадай коллективаш. Шу доладенча денз цlа эха эзар гартга метр тохамаа эксплуатацийга бурув тохад шаттан чинна техкараша. Къахьегама овсарле лакхъяра задани бархl процент тlалхтоачаш а еш. Кlара станокаца бетте бурув тохаре план 128,2 процент кхоачашьъьай. Бурув тохарга дlабода мах доабарах производствено хоадад 20 эзар сом.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Грозненски «Нефтехимзапчасть» яхача завода болхлоша чlоагlа лоархlаш сий деш ва фрезеровщик, коммунистически къахьегама ударник Саралиев Адам. Ший декхараш массала цlена кхоачашдеш, дисциплина дика йолаш, хаддазе социалистически яхье хьалха латташ хиларца даьннад цун сий коллективе. Предприятера болхлошта юкъе эггара хьалха ший тамагlа а долаш, ОТК болхлой тlахьожам а боацаш продукци хьае бокъо яьккхарех ва Адам. Ший опыт дlа а йоазийташ, ииттa къахьега lомабу по шийна уллув болх беш бола новкъостий а. Заводе дикагlа вола кагирхой хьехамча лоархlаш ва из. Саралиев Адама ше укхаза къахьегаш волча 21 шера иттaш говзанчаш хьалихебаьб ший профессех.

ПЯТИЛЕТКЕ ХЬАЛХАЛАТТАР

Цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча кхаь шера задани кхоачашъярах заводерча болхлошта юкъе эггара хьалха рапорт даннарех ва из. Ше даьха къахьегама толамаш тlа-тlа тоадеш, хlара сменагlа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цо.

Адама даьхача толамий лакха мах а беш, дукха совгlаташ, ахчан премеш тийнай цунна. Царна юкъе я «Иттлагlча пятилетка ударник» яха, «Социалистически яхье котвальнар» яха йиъ сийлен Знак, кхыдола совгlаташ.

Хьаьнала къахьегаш волча Адама ха кораяоагlа юкъарча балха тlа даьха лиш а. Цхьа санна дукхахаа хийржав из, хlанз волаш а ва завода профкома член. Юкъарча балха тlа шийна тlадехка декхараш дизза кхоачашдеш ва Адам.

СУРТА ТlА: фрезеровщик А. Саралиев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Цох тийша дукха да

Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза шофер ва Хасанов Шамхан. Ший ГАЗ-52 яхача грузовикаца Юнусов Каима кулгалдеча № 2 йолча кхаш леладеча тракторни бригадана гlулакхаш деш ва из.

— Дукха ха я Хасанова тха совхозе хьаьнала къахьега, — йоах совхоза директора Шатаев lарбе. — Ханнахьа механизатораш кхай тlа дlанхувл, царна бlайха кхача кхухь, техникана хиланза яргйоаца запчастешн материалаш лоаттаю.

Укх гурехьа Хасанова гlулакхаш деш йолча тракторни бригадо кхо эзар гектара тlа сихен дикен дlадийнад ка бола ялат, пул совгlа ши эзар гектар гартта зяба лаьтта а аьхад. Хlаьта Грозненски района колхозашкарчен совхозашкарчен бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш лаьтта леладара культура цу бригаде эггара лакхагlа хилар белгалдаьккхад тохкам баьча района комиссе.

Хlанз, укх деношка, зене йолча хlамашта духьала ядохимикаташ а етташ дlайийнача культураштa сихбенна обработка еш боахк бригада механизатораш. Из болх чакхбоаккхача а хьинаре къахьегаш ва Шамхан.

Ший декхараш иштта толаме кхоачашде Хасанова вlаштlехьдоал графиках машина е езаш йола техническа обслуживанеш бlу ца къожабеш ший хан-ханнахьа до чакхъяхарах, ший доалахьа йолаш санна кхы тlа эшараш а деш, лораеш лелаярах, техника дукха езаш шофер хиларах. Цудухьа, технически кийча хилареи лелайреи коэффициенташ массе хана лакха а йолаш, сахьата механизм санна моторо цlена болх а беш, лелаш ху Хасанов Шамхана лехка машин.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

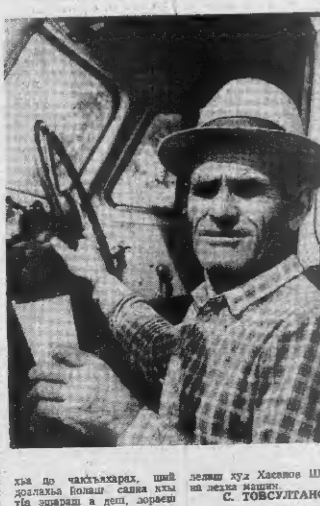

СУРТА ТlА: «Горячеисточненский» совхоза дикагlа вола шофер Хасанов Шамхан.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ТРИКОТАЖНИКИЙ ТОЛАМАШ

Дукха ба Назранерча трикотажни фабрике а района юрташкарча цун филиалашка а хьинаре къахьегаш бола болхлой. Къаьстта а дика болх бара уж оарцагlбоахаш я района трикотажникашта юкъе яьрша социалистически яхь. Цо юташ йола лер во а иц. Цунна тешал ду укх масалаша. Назранерча трикотажни фабрика бархlагlча конвейера швея-мотористка йолча П. Богатыревас, Джейрахески филиала сортировщицас Х. Амерхановас, этикеткаш хьаеча Х. Саговас кхоачашьъяй цхьайтталагlча пятилетка план, итталетка диъ шера план кхоачашьъяй ише сиго.

А. САЛИЕВ.

ЖУРНАЛИСТИЙ ПЛЕНУМ

Селхан керайоазон Цlагlа хlалар Нохч-Гlалгlай АССР журналистий Союза правлене аргlанара пхелагlа пленум. Пленуме балхаца даькъа лаьцар городской, районни, дукха тиражаш йолча газетий, книжни издательства, телевиденеи радиовещанеи йолча НГlАССР комитета редактораша, кхычар.

Пленумо дийцар къахьегама социалистически дисциплина чlоагlъяра хьакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-а, КПСС обкома цхьайтталагlча пленума сацамашкара хьадоагlача республика журналистски организацей декхарех. Доклад йир НГlАССР журналистий Союза правлене председатела, «Грозненский рабочий» газета редактора Д. К. Безугле. Пренешка даькъа лаьцар «Красное знамя» яхача гудермесски городской газета редактора Н. В. Заздравне, Нохч-Гlалгlай радио журналистски юкхьаннарча организаце секретара В. И. Елфимова, «Ленинан некъ» газета отдела заведующе А. С-А. Лещева, Нохч-Гlалгlай АССР-е гlолларча ТАСС корреспондента Г. Я. Насонова.

Пленуме даькъа лаьцараша хlара редакционни коллективе КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо дlа ма деххара, тlадиллача гlулакха уж тешаме хургболаш журналистаншта кхетам балара, творчески, вlаши доагlар хьадехаш дола хьалаш хьакхолла дезаш хилара, къаьста теркам тlабахийтар.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро аргlанарча заседане дийцар промышленносте бригадни формагlа къахьегам вlаштlехьбаккхар а стимулированне яр а дlахо дегlадоаладарахи цун эффективность лакхъяраи дола дош. Заседане белгал ма даккхара, предприятей болх тоабара, къахьегамца коммунистически гlулакх долаш кхетам бахара, доал деча къахьегамхой шерра юкъеозара хlалзарча хьалашка тlа-тlа бокхагlа лоархlам болаш я бригадаш. Укх тlехьарча шерашка дукхагlа хьахул нердача тайпара бригадаш — бухсоццаш хьадьчох мах телаш цхьан нарядагlа болх беш йола комплексни а сквозной а яраш. Цига сихагlа лакхлу къахьегама овсарле, балха ха кlезигагlа йоаю, кхом беш дlаухийт материальни а къахьегама а ресурсаш, организаторски а политико-кхетама 'а болх дlахо тоабара, дисциплина чlоагlъяра, бокъоаца йолча коллективизма дог-уйла чlоагlъяра, доагlар вlаши дlадехара а новкъосташка гlо дара а торонаш хьаса.

Цуица цхьана КПСС ЦК Политбюрос белгалдаьккхар, къахьегам бригадни формагlа вlаштlехьбоаккхилга дегlахувлача хlапа а нонагlо кхоачамбоацараш долга. Цхьадолча довкъошна бригадаш вlашагlйохилга формально, кампанейски хьисапе леладу, из деча хана ца эшаш йола сихо ю, динала зе а деш цу балха дукхал керттера лерхl. Завода чура планированик, технологи, производство а къахьегам а вlаштlехьбоаккхилга, цунах мах балара система тоаяра боагlаш бола болх а ца беш, бригадаш вlашагlъехка моттигаш кlезига нийслац. Леладара леладу структура, къахьегама бригадни форма хьалацка партийни, профсоюзни, комсомольски организацей балха формаш а методаш а [illegible].

КПСС ЦК Политбюрос коммунисташ — министерствай а ведомствай а, объединеней а предприятей а кулгалхой, партийни а профсоюзни а организацеш декхаряла яьй къахьегам бригадни формагlа боаррамагlа вlаштlехьбаккхара даьза дарглоаца хlама де, комплексни, сквозной бригадаш вlашагlйохкара, бухсоццаш хьадьчох мах луш а хlарене лаьцача къахьегама даькъа коэффициент юкъе йоалеш а алапи дlадекъара къаьстта теркам тlалхийта. Производственни, социальни дешаш къестадеча, къахьегама дисциплина чlоагlъеча, социалистически яхь дегlакхувлача, къахьегама коллективаех долча Законо луш йолча бокъонех дикагlа пайда эцар дукха бригадай лоархlам лакхбара наькъаш белгалдаьл. Къахьегам бригадни формагlа вlаштlехьбоаккхилга дегlадоаладара, бригадаша геттара дика а лакха овсарле йолаш а болх бара эша хьалаш lалашдара хьалхара боахама кулгалхой бехктенхам лакхбара, бригадай коллективашка организаторски а идеологически а балха боарам леррагlа лакхбара объединенешеи предприятешен бу болх кlоаргагlа тахкара хьакъехьара партийни органий а организацей а дешар белгалдаьд. Вlашагlйохка йиш йолча моттига хьее ева партийни группаш, цар болх тlаберзабе беза уйахцlена морально-психологически климат хьакколлара, планови заданеш а тlайица социалистически декхараш а кхоачашдечара коллективай члений къахьегамен общественни хьинар айдара цар болх тlа а берзабеш.

Политбюрос йийца а йийца, могайир вов. Г. А. Алиев керте лаьттача советски партийно - правительствени делегаце Вьетнама Социалистически Республике яьча визита итогаш. Белгалдаьккхад, визитах а из йолча хана кулгаш лаьдьча вай мехнашта юкъе вlаши цхьана экономически, lилма-технически гlулакхаш леладара вlаьхача хенна лаьрхlача программах а Советски Союзаи Социалистически Вьетнамаи юкъера цхьогlо а вежарашха дола доттагlал а чlоагlдара цхьаькха а цхьа лоархlаме гlа хиннилга.

КПСС ЦК Политбюро заседане ладайгlар вов. А. А. Громыкос Дане кхыча мехкашкарча гlулакхий министраца У. Эллеманоца-Енсенаца хиннача къамельагlа йолча информацега, хlаьта иштта дийцар чурча а дунен халкъашта юкъерча а вахара кхыдола дешаш.

ДЕМОКРАТИЧЕСКИ КЕПАЙОАЗОН ВИКАЛАШЦА ВlАШАГlКХЕТАР

Москве хьадийллад Сийлахь - боккхача Октября 66 шу дизар деадеча хиннача демократически кепайоазон викалий вlашагlкхетар. Цул юкъе дакъа лоацаш ба 80 мехкарча кепайоазон 86 органа викалаш — коммунистически а революционно-демократически а газетийн журналийн редактораш.

Вlашагlкхетаре къамаьл даьча КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата КПСС ЦК секретара Б. Н. Пономарева цига даькъа лаьцараш Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетагара, КПСС ЦК Генеральни секретарагара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателагара Ю. В. Андроповгара моарлал а делар, балха тlа толамаш дахар лоеш лоппа а баьнкхар. КПСС-о хlанзарча хьала мах барах дийцар, машар лорабара а чlоагlбара а тlадерзадь СССР дунен халкъашта юкъерча политике чакхдоаха гlулакхаш довзийтар, общество а дегlаенача социализма пачхьалкхе а арга-йоккхаш тоаярах КПСС-о беча балхах дийцар.

10 ноябре вlашагlкхетаро ший болх чакхбаьккхар.

(ТАСС).

Орбита тlара хоамаш

НИКЪ БАРА ДОАЛ ДУ ЦЕНТР. 10 ноябрь. (ТАСС). 138 ди да космонавташ Ляхов Владимира Александров Александри «Салют-7» яхача станце тlа болх беш бола. Укх тlехьарча деношка лаьтташ гонахьарча орбита тlа «Прогресс-18» яхача автоматически транспортни кемаца дlахо а балхаш дир. Ма дарра аьлча, кема lоддассадйа яьнай эшипаж. Станце тlа латтача хlамашка космически таннера банашкара мела хий хьачудеттад. Станце вlашагlтехача двигательни установкана окислителаца а доагорца а кхы тlа заправка яьй.

Цу дийнахьа космонавташа «Прогресс-18» яхача кема мовзьаш лоаттадеча отсеке дlачухьортья вlаьхача хана никъ беш болх баь оборудовани, медицински группа е аьнна могань физически тренировкаш ергья.

Вальоагlашта электростимулировании ярах пайда а эцаш, «Оазис» яхача космически оранжерее дlахо а балхаш ду, хьажара хьахериад редиси арабидопсиси. Томатий эlиргашта генетически тохкамаш ду «Светоблок-М» яхача установка тlа. «Светоблок-Т» яхача кхыча установка тlа чоалхане биологически веществаш электрофоритически хьисапе сквалара процесса аффективность лакхъяр тахкара биотехнологически эксперимент чакхьаьккхай.

Пlаьраска дийнахьа космонавташ комплексни медицински тохкамаш деш хилар.

Телеметрически информаце даннешка а эшпажа доладашка а диллача, лерттlа никъ бу орбитальни lилматохкама комплекса.

Ляхов Владимири Александров Александри могашмаьрша ба.

Советски милице цlей

Октябро хьаккхалача советски милице сийленца деляю хальхъа lаьдала викалий лакха дlа. Цо чlоагlа лораю общественни порядок, социалистически доалахье, пачхьалкхен хьашташ, советски наькха бокъонаш а наргlатонаш а. Из белгалдаьккхар 10 ноябре Москве советски милице Дения хетаьча торжественни собране.

Президиуме — КПСС ЦК секретарь И. В. Капитонов, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета бахитокхаме болхлой, цхьайолча министерствай а ведомствай а кулгалхой.

Собране къамаьл дир СССР чурча гlулакхий министра, арме инарала В. В. Федорчука.

Собране даькъа лаьцараша тешам белар, чурча гlулакхий органий болхлоша дlахо йодача хана чlоагlа а цlенхаштта а моллагlча антиобщественни гlулакхашта духьала къовсам лоаттабергхиларах.

(ТАСС).

КЪАМАЬЛАШКАРА— ХАЬДДАЧА ГIУЛАКХАШКА

АТЕИЗМА СОВЕТ

Шин шу хьалха «Оргтехника» объединене атеизма совета кулгалде хьожавир Соколов Сергей Матвеевич. Цун цIи хозахета дагахьанзар цу хана парткома. Цкъа-дале, терхаме нйцар Грозненски горномерча сайрийнарча университета Iилман атеизма факультет цо яьнкха хилар. ШоалагIа-дале, дукхахчарна ховш дар балхара ваьлча а каст-каста политически сердалон кабинете а вайна лаьрхIа дола литература хоржаш, из дешаш из волга. ТIаккха из реддига ца лаьрхIача, тIадилла гIулакх дина вIаштIехьдаккха ховш, из хьакъале чакхдаккха гIерташ хиларца а белгалваьнна вар из.

ТIехьагIа гучадаьлар цу хьакъехьа партийни комитет гIалат ца яьнилга. Хьалха а во болх беш яцар цар совет. ТIаккха Сергей Матвеевич цун председателалла хьожавича атеистически кхетам балара болх коллективе кхы а дийнбелар, цун лостам хьаддагIа хилар.

Совет 13 сагах латт. Уж берригаш шоай декхар хьинаре кхоачашдеш ба, цар наха юкъе шерра йоаржаю материалистически знанеш. Шу дIадолалуш бе лерхIача балха план оттаю совето, цул тIехьагIа хIара бетта цкъа еча шоай заседанешка уж мероприятеш чакхйоахилга мишта латт хьож.

Дика хет совета, цун членашта шоай болх алхха лекцеш ешарахи беседаш ярахи боалаш ба аьнна хеташ ца хилар. Атеистически идеяш, знанеш йоаржанра пайда ийбу укхаза гойтара агитацех а. Ишта, совето яьча решенегIа укхаза вIаштIехьдаьккхар стендаш кийчъелга. Цу тайппара, книжкаш санна вIашкадехкаш дола ши стенд хьадаьд: «Iилмен дин», «Сердало боадонца къувсаш я». Шоаш занятеш еча хана цу стендех пайда ийбу пропагандисташа.

Совето чIоаггIа терко тIаухийт «Атеист» яха пенгазет арахецара. Цун хьалхара номер араьлийнай сентябрь бетта. ХIаьта из цкъа ара а хийца гIулакх дIахо юкъагI ца дитар духьа нов. Соколова а цун новкъосташа а хьалххея йIаьххача хаиеи иллюстраци а кхыйола материал а гульеш хилар. Ишта йоахо яр бахьан долаш из газет шийхан ханнахьа ардаул.

Къаьстта дукха къахьега дезаш хул совета коллективе атеиста ди чакхдаккха кийчлуча хана. Цига дакъа лаца хьех «Знание» общества районни а республикански а организацешкара говза лектораш. Л. Н. Толстойн цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета Iилман атеизма кафедра преподавателаш. Цу дийнахьа объединене культура ЦIагIа гойташ хул атеистически темах дола короткометражни а художественни а фильмаш.

Совета инициативагIа «Электроприбор» заводе алхха укх тIеххьарча хана йийшай укх тайпара лекцеш: «ХIанзара керттера динаши дина организацеши». «Нохч-ГIалгIайченера керастеи бусалбеи сенташи пар гIулакхий белгалонаши...»

Теоретически семинаре дешаш болчар безаме хеташ ладийгIар ЧИГУ доцента Е. П. Ковнацкс «КПСС-о динцеи киназацеи луацача наькъах» аьнна яьча лекцега. Из каст-каста хул объединенс вай, хIаьта лекци йийша ца Iеш практически новкъостал а ду совета болх дикагIа вIаштIехьбаккхара. Ишта, наьха сакхетаме дика лераш йитар ГНИ философе кафедра ассистента А. А. Баранеца яьча лекце а. Ше вайцигарча бе-беча сектаех дувцача хана оала дош хьаддача масалашца чIоагIдора цо. Атеистически знанешта укхаза пропаганда еча дакъа лоацаш хул университетера студенташ а.

Цу хьакъехьа боагIа мул юкъехьоп я заводской радио а. Цох пайда ийбу цига цу гIулакха йоккха аудитори юкъеоза езаш хилча. Бакъда, атеистически знанеш йоаржалра дукхагIа юкъеххувлар къамаьлаца ю агитаци я, хIане аьлча, наха хьалхашка дIа а этта, лекторо, политинформаторо е агитаторо деш долча къамаьло санна наьха сакхетама влияни еш хIама хургдац.

Партком дика кхетадеш я атеистически пропагандех бухсоцаш хьахур дукхагIча даькъе объединенера пах динах тешаш е ца тешаш хилар лерттIа тахкарах тийша долча. Из дош ший бIаргкIалара доалийташ яц совет а идеологически актив а.

Шин шу хьалха объединене аьча анкетироване хьахьекхар цар коллективе латта дина хьалаш кхерам тIатуасаш ца хилар. Цхьан саго мара алазар укхаза ше даьлах теш аьнна. хIаьта массехкне шоаш шек ба аьлар.

Из ишта дале а цох доккхал даь сатийна Iохаизар укхаза. Цар лаьрхIар атеистически болх лаьгI ца барал совгIа из кхы а чIоагIбе, тIагIерттагIа чакхбаха. ХIанз укх гаргарча хана юха а анкетировани е лаьрхIад укхаза. Из еш хьахинпараша цIаьнха а хьахьокхаргда хьал мел хувцаденнад, гIулакх кхы а тоадара эша керда наькъаши формаши белгалйоахаргьл. ТIаккха атеистически болх дIахо эргабаькха тоабе йиш хургья.

О. МУРАДОВ.

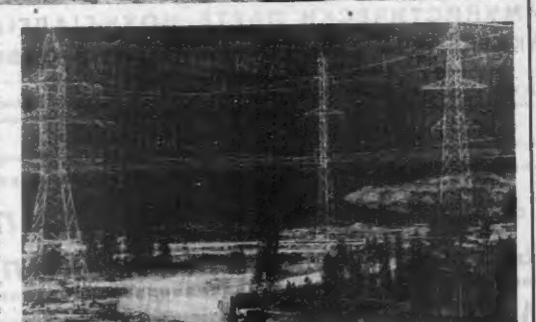

ЯКУТСКИ АССР. Байкало - Амурски машинныхьегахьара зона йоахаша гIулакха карерзаяра бокхача лоархIаме я Къулбехьен-Якутски территориально-производственни комплекс. Из хьакинай тайп-тайпарча Iалама кхоачамаш тIа, царна юкъе къаьстта белгала ба кIор. Дукха хIана ца эшаш комплекса еррига а территори — из Къулбехьен-Якутски кIора бассейн. Геологаша боча хоаданегIа укхаза боалл 40 миллиард тоннал тIех кIор. Цунна Къулбехьен Якутера кIор маьхе а кхе йоалла а ба. ЦхьайтталагIча пятилетке хьалхь яххка лерхI 13 миллион тонн иза бола кIора разрези комплекса юкъейоагIа Нерюнгре кIор боалача моттигера обогатительни фабрикен. Лакхерча тIоапашкара, кокс йоалачоа IотIаккхачалехьа, бокхача кIораца болх беш я Чульманиски ГРЭС, хIаьта болх беш хургья хIанз хьалъеш латта Нерюнгрински ГРЭС а.

Нерюнгрера яьнкха бийдал автономни республика тайп-тайпарча мяIнигашка а БАМа районашка а ухийт. Нерюнгри БАМерча Тындаца а Транссибирски машинныхьегаца а юкъа лоархIаме лIа лоархIаш я ЗIамига БАМ оалаш яр.

Перспективе Къулбехьен-Якутски комплекс махка Къулбаседа - Малхбоален Iалама гаахаш карарзаяра керттера беза хилийта лаьрхIа я.

СУРТАШ ТIА: БАМа малхбоален участке бода Нерюнгрински кIор; Нерюнгрински ГРЭСа ЛЭП.

А. СЕМЕХИНА сурташ. ТАСС фотохроника.

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски межхдаьтта чакхдоахача заводе дукха каграхой ба шоаш болх беш боллашехьа лакхерча дешара заведенеи сайрийнарча отделенешка е заочно дешаш. Царех ца а къона коммунист Козубов Вячеслав Николаевич. КИП-ен автоматикан приборист волаш ше болх беш волдашехьа Грозненски межхдаьтта институте сайрийнарча отделене кхоалагIча курсе дешаш ва из. Цеха пенгазета редколлеге члена декхараш а кхоачашдеш ва Вячеслав Николаевич.

СУРТА ТIА: приборист В. Козубов.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Вахара денале никъ лувцарех

КОЛЛЕКТИВЕ ЛОАРХIАШ ВА

«Грознефть» объединене технологически транспорта Старогрозненски управлене моллагIча сагега дIахьттача дика вовзаш ва Вахабов Нуну Шакиевич. Цунца даим безаме хеташ къамаьл ду аз, хIана аьлча, ший балха гIулакх кIоарга довзаш хилар ал совгIа коллективе латтача дерригача общественни гIулакхашта а духтIаваьнна хул коммунист.

— Вахабов Нуну дакхха гIалат доацаш саг ва,—аьле къамаьла юкъевоагIа юкъарчал доацаш цунна кулгалдеш вола начальник Хашидов Александр Иванович.

— ХIаьта хаьдда аьлча фу аргдар Iа цох?

— Укх тайпара цхьа массал доаладергда аз хьона. Нохч - ГIалгIайчен межхдаьтта промышленноста 90 шу дизар белгалдоаккхаш хиннача 6 октябре берригаш салоIаш бар. Цаьхха автомашина эшаш гIулакх эттар. Кхетадеш дар кхаь дийнахьа салаIа бисача водителех атта саг арапала раьза хургвоацилга. ТIаккха Вахабов волча се вахар со. Цунгара дех аз. Хапкальская № 4 яхача дукха ха йоацаш бурутоха йолаеннача скважинана эша мовхьаш дIаьхоачаделга, хIана аьлча, уж царна сагота эшаш хиларал совгIа, ца хуле гIулакх хьоезам эккха а тарлуш доланд. Са дехара «Эше гIоргва-их» аьнна, лоаца жоп делар цо, яхаш дувц воа. Хашидова.

Цхьавола водитель ше автомашина гараже хьа а йоалаьнь из дIаоттайича кхыдолча хIаманна сагота хилац. Ше цIавахалехьа цун эшар ца деш, кулг ца тохаш, тIехьагIа дIанийслургдар из-м, аьнна, из дIаваха моттиг хинмац. ХIаьта цо лелаю тралер каст-каста гаьнаа командироваке укхийташ йоала белгалдаьнлхача хоаргда цун каст-каста ремонт а профилактически кулг тохаш гIулакх а лоаттаде дезнга.

Дукха ха йоацаш пIаьраска ди чакхдоалаш гаьнарча рейсагIа ваза цIавера из. Начальник волча а вена подшипник йийхар цо, шоатта е кIиран дийнахьа гараже а вена, автомашина товергьар аз, аьнна. ХIаьта бIу ца къожабеш ше яхар кхоачаш а даь мара рейсагIа а вахазар.

Тхьо шу хьалха вена из укх предприяте болх бе. Цу юкъа дукха де кхийнад цун. Юххьанца укхаза къахьега волавелар из машинаш товаю слесарь волаш. Болх беше а сайрийна шоферий курсаш йоахаш хилар. Балха тIа волаш кIаьд чIоагIа лора, цкъаза учебникаш делаш ваггIаше а тхьовсар. ХIаьта а халонех къаьхка юхавалазар зIамсаг. Дукха ха алалехьа машин лелае бокъо хьайцар. Дуккъашха цунна елар тишъе и и а «ЗИЛ-130». ХIанз из цхьоалагIча класса специалист ва.

Массехк шу хьалха партбюро членалла херка из хIанз а из декхар тешшаме кхоачашдеш ва. ХIаьта партийни организаце цунна тIадилла керттера декхар-м кхыдар да. Из ва халкъа тIахьожама группа председатель.

Сат бера хана дена къахьегара тIера волаш Iомаваь хилча воккха хилча массала яхар санна тIехдика болхло хул цох. ХIаьта Нуний кхойтта шу мара даьннадацар из Карагандински обласерча цхьан боахаме къахьега волалуча хана. Шийга бокхагIчар аьнар дора кIаьнко. Ялат кхедена механизаторашта а хьайбашта Iувах лоаттадечарна а ший низ дIакхоача гIо-новкъостал дора. ТIаккха эрий дада лаьтташ карадерзаде доладича ше верригa цу гIулакха чувеллар. Шийна тIадилла гIулакхах дика найоалаш вола къона механизатор парте мугIарашка дIанийнар Тельмана цIерагIча совхоза коммунисташа. Цу хана из шерра профиль йола кхаш леладер вар. Ишта, эрий даьда лаьтташ карадерзалерах ена шин медаль я цунга.

ХIаьта вай лакхе хьахаяь юбилей байнача бетта сейшеш хиннача хана дукхача шерашка бернате къахьегарах цунна елар предприяте Сийлен грамота. ХIаьта укх деношка коллектив Сийлаха - бокхача Октябра 66 шу дизара сийна кьрна хиннача яхье а хьалха латташ хьаьера на. Управлене коллективо ховхьаш дIа-юха кхахьара итт бетта пан тIехкхоачашъяьй.

Иштта оттабаьча, боарамал тIех я къахьегама овсарле а, водителаша хIаман хьурмати кхоми беш къахьегар бахьан долаш итташ эзараш киловатт-сахьат электроэнерги.

Иштта, дика новкъостал даьд коллективо юрта кхашкара балхаш чакхдоахача а. 10 эзар тонн царна эша юртбоахама продукташ дIаюха йихьай, эзар гектар лаьтта аьхад. «Нефтяник» яхача совхоза 45 тонн йол Iалапъяьй. ХIаьта уж дерригa балхаш чакхдоахача хьинаре дакъа лоацаш хиннав Нуну Шакиевич. Коммунистически къахьегама ударник, нагирхой хьехамча волча цун сурт Сийлен улга тIара Iодоалаш дац.

ХIанз колонна начальник волча нов. Вахабова кулгаладеча бригадана чувоагIа 20 водитель. Царна хьалхашка цIаьхха а ший сий доккаргдола хIама даьлац цо. ХIаьта из IаIашду цо мукъ даим ханнахьа ший метте дIакхоачаберна, из хьадех шийца болх беча новкъосташкара а. ТIаккха цу даькъе царна гIо де дезаш моттиг эттача ший низ дIакхоачаш дола гIо-новкъостал ца деш Iийна а вац.

— Са безам цунна тIаозар фуд аьлча, из да балхах санна вахаре нийслуча хIамах а кIоарга кхеташ, техника дикка йовзаш, коллективерча дерригаца хьаштдолаш, дас санна боехамга бIаргтоккаш хилар. — йоах СУТТ гаража начальника Петренко Олег Александровича. — Цо цIаккха а хулийтаргдац плап фуннагIа - моллагIа даь в кхоачангъелга. Кхоачам ба цо лелаеча автомашина гарантегIа боагIачул пиьен алазееи дукхагIа никъ баьлга белгалдаьнхача. ХIаьта ийс бетта цунна карагIдаьннад цхьа тонн доагора смазочни материалаш кхое. ТIаккха халкъа тIахьожама группа председатела кхычарна луш бола дика тьожам ба из. ХIаьта ховш ма дий кхычаргара хье хьадеха воалле эггара хьалха сег ше из мишта де доагIа хьахьожеш хила везилга. Цудухьа цунна тара хила гIерт цуншара новкъостий а.

А. ТИЩЕНКО,
тха штате воаца корреспондент.

Керттердар—бехктокхами дисциплинеи

ТОЛАМА КIИЙЛЕ

Московски станокашъераш болча наха болаш Ю. В. Андропова кертагIдаькхар, къахьегама дисциплина чIоагIъяр вахаро ше дIадехаш хилар. Къахьегама, планови, пачхьалкхен дисциплина хила езача боараме ца хилча сихха дIахьалхашнаха дохалургдац вай, аьлар цо.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Ю. В. Андропова дисциплина лакхъяра а къахьегам вIаштIехьбаккхара а хьакъехьара указанеш ларде а луцаш болх бу Аргунерча «Пищемаш» яхача завода коллективо.

Эггара дикагIа йола къахьегам вIаштIехьбаккхара форма лаьрхIай оаха бригадни подряд. Завода ерригача цехашкеи участкашкеи вIашагIъехкай специализированни комплексни бригадаш.

Цхьабакъда, массане а шеко йоацаш тIаэцанзар къахьегам вIаштIехьбаккхара коллективни форма. Масала, механически инструментальни участкашка лакха квалификаци йола станочникаши слесараши башха безам болаш ахацар бригадашта юкъе, из бахьан долаш бригадаш йохаш моттаги а хулар.

ЧIоаггIа уйла а яь боккха кхетама болх бе бийзар завода кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей коллективе, эргадаьккха тоаде дийзар къахьегамах мах теллалга, бригадашка чуазар санкетам лакха бола производстве хьалха латта болхлой. Эггара хьалха аьлар кердача новкъа станочникаш чубоагIа комплексни бригадаш. Къахьегамах тела мах нийса хилийтара тарифни ставка меттел къахьегаме дакъа лацара коэффициент а терка а даьлар алапеш хьожадеча хана. Цо йиш хилийтар хIара болхлочо коллективни къахьегаме лоаца дакъа совдаккха. Из принцип дина я, цо коллектива хIара членага ший торонашка хьежа берига низ тIа а бахийта болх байташ хилари цхьанне а балхах къехка йиш ца хулийташ хилари бахьан долаш. Цхьаккха а хила йиш яц укхаза дог ийша, хIаране шийна моггача тайпара болх бу, хIаранена шийна доаггIаш дола алапи хьожаду.

Къахьегам вIаштIехьбаккхара коллективни формех доахкача дикадарех цаI да цига вIаши гIо дари бригада членаша деха доагIар вIаши дизза хьадехаш хилари. Бригада коллектив йоккха яц, укхаза хов хIаране фу ду, болх бер малав, ца бер малав, мекъал гучаллийтачунга духхьала дIаоал ишта хила йиш яц, аьле. Цу духьа хIаранена хов ший коллективо яхар де дезилга. Аргунски заводе дежурство я мала, маца балха хьавсагIа, маца дIавода зуш, зуш смена чурча ханах пайда мишта ийбу, болх дика бу во бу, материалах пайда мишта ийбу, хIаьта индивидуальни социалистически яьха итогаш еш, материальни а моральни а поощрени еш дерригa теркалду. Яьха итогаш ювц бригадни, бригадашта юкъерча, цехий советашка, молне тIа арайоах, сийлен улга тIа йоах, комсомольски прожекторо ювц. Прогульщикашта, мекъачарна, къахьегамеи производственни дисциплина телхаерашта «Крокодила» тIа критика ю, административни бехк бу, премеех боах, алапеш лохагIа долча балхаш тIа хьежабу, ишта кхы дIахо. Цу гIулакхаша гIо ду дисциплина лакхъе. Цу бригадашка хьашт долчча хана бригадира метта дIаувт болхлой, ветераш, чоалхане, хала болх нийсбелча керда техника карерзаеш болхлочун моттиге дIа а этте болх бу бригадира. Са безам ба цу наьхах цIезанга дувца.

IIаьххача хана деза болх беш хьайоагIаш я транспортерашта сборка еча бригада коллектив. Цун бригадир ва Б. Х. Бисултанов, партийни организаце секретарь — Х. Осмаева, цехкома председатель — А. А. Мусаев. Цу бригада са да коммунисташи комсомольцаши парте член Б. Х. Бисултанов, КПСС членалла кандидат У. А. Астемиров, комсомольцаш, слесарь-сборщик С. А. Малаев, наладчик Ш. Юнусов, слесарь Х. Дибиев, электросварь, училище яьнкха сварщица Магомадова Роза, лакха квалификаци йола электросварщик М. А. Гиреев, кхыбараш.

Бригада коллективе массанена гуш да уж доттагIий хилар, цар дилла вIаши гIо ду, нийсъенна хало дIаяккха уж цхьана оарцагIбоал, опыт кIезига йолча тIехьабусарашта новкъостал де уж дилла кийча хул. Цар хьинаре дакъа лоац технически чертежашкеи документацегеи хьожача, шоай низ ца кхобеш къахьег пачхьалкхен плана тIайийна социалистически декхараши кхоачашдара.

Кийчача продукцена сборна еча участкай болх леррттIа дIабахар дукхача даькъе Х. Б. Осмаева керте латта 12 кхаьсаг чуйоагIа токарий - револьверщицай, коммунистически къахьегама бригадана чуйоагIача механически участка болх вIаштIехьбаьнна хиларах тийша да.

Хьинаре къахьегарах «Знак почета» яхен Къахьегама Сийлен III степенин орденаш сина токарь-револьверщица А. Нутаева завода къахьегама ветеран я. 1983 шера деня я из завода болх беш, 1966 шера деня цунна уллув болх беш хьайоагIа производственни задание 120 процент а кхы тIех а кхоачашъеш йола производстве хьалхалаттар, бригада совета член йола А. Борщикова.

Завода производства эIнара лоархIаме чIуг я иштта механосборочни цеха А. В. Маслова кулгалду слесарий-сборщикий бригада а. Цо вIашагIъехк заводе эггара чоалханегIа йола продукци — кондитерски промышленносте шоколадин масса кийчъю МТ-250, МТ-М2-100 яхача маркех йола машинаш. Цул совгIа цар карадерзадаьд полуфабрикаташта сортировна ера йола Б-2-ЧСИ санна йолча продукце кхы тайпаш а. Цу продукце хьалхара парти хьа а яь из эшарашта дIалхьийтай. Шоаш дикагIа бола слесараш сборщикаш хилар хьакьекхад укхаза Аргуна городской Совета депутата Ш. Юсупова, слесара А. Шатова, сверловщица М. Умарова. ДикагIа болча слесарех - сборщикех цаI ва лакха квалификаци йола специалист, завода ветеран Ю. Лорсанов. Цо хьинаре дакъа лоац керда техника карерзаеча, общественни вахаре, гIулакх харцдаьнна моттиг нийсъелча гIо де кийча ва. Цул совгIа, дика агитатор а ва из шоай коллективе. Цу тайпара болча специалисташа шоай низ ца кхобеш къахьегарах толаме кхоачашдулу бригада коллектива хьалхашца уватта хьала декхараш.

Лакха овсарле йолаш къахьега йиш яц коллектива, нагахьа санна цун дика инструмент, балха кхоачам, штампаш еце. Из лоархIаме гIулакх деш я вонихагIа вола мастер С. Э. Исаев керте латта инструментальни участка коллектив. Уж балхаш ду слесараш-инструментальщикаш Г. Асаев, В. Закриев, дая вой ИсраиловгIар, В. Хутаев, газоэлектросварщик Д. Самохвалов, кхыбараш санна болча лакха квалификаци йолча болхлоша.

Ишта дика къахьегаш йолча коллективана культурно-бытовни а къахьегама а хьалаш хилийта гIерташ ший хур деш я завода администраци, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш. Хьал а яь болх беш я Ведана болхлоша, инженерно-технически белхахоша, гIулакхахоша салоIаш йола пансионат. Шерашера ду поселок а завода территори а тоаяра тIадерзадаь балхаш, асфальт бул наькъашкеи тротуараш тIеи, завода территорена планировка ю, гаьнаш йогI, механо-сборочни котельно-сварочни цехий производственни корпусашкарча бытови помещенешта, санузлашта, кулгаш дулача моттига, медпункта реконструкци яьй, здансиеи гIирсаштеи капитальни а текущи а ремонташ яь, 120—130 эзар сом дIа а дохийташ 16 гектар дола лаьтта хоададаьд завода болхлошта дачаш хьалье.

Шерра юкъедоаладаьд болх дика баьрашта моральни а материальни а поощрени елга, цунца цхьана тIагIертта къовсам лоаттабу къахьегама а производственни а дисциплина тоаяра, шерра пайда ийбу цу гIулакха общественни воздействе формех, долаш долча законех. Къахьегама дисциплина теллаяр СССР Конституце тIа дIаяздаь дола хIара советски гражданина хьакъалагIа къахьегара декхар кхоачаш ца дар санна лархIа дезаш хIама да. Къахьегама социалистически дисциплина яхача деша маIан духхьала чурча къахьегама распорядка правилаш кхоачашъярах лаьтта Iац, цо чулоац иштта къахьегамцара гIулакх кхетамца, творчески леладар, ше беш болча балха дикал дакха лоаттаяр, балха ханах овсарле ланха йолаш пайда ийбар.

Дисциплина чулоацам иштта кхетабайтара завода ерригача цехашка, участкашка собранеш яьй, завода кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша собранешка болхлоша яь критически замечанеши предложенеши тернал а еш белгалдаьд де дезаш дола хьадда гIулакхаш. Уж кхоачаш мишта ду хьожаш тIахьожам доаттабеш комиссия я.

Р. ЯКУБОВ,
«Пищемаш» яхача Аргунерча завода инженер-конструктор.

Планаши карагIдаьннараши

ЯМБУРГА ХЬАЛХАРА СКВАЖИНА

Малхбузен СибарегIен къулбаседехьарча даькъ тIа дIадолладаьд ший ресурсашка диллача духхьала дувен тIа эггара йоккхагIа йола Уренгойски яр мара шийла тIехйоаца Ямбургски газоконденсат йоалла моттиг карaерзаяра балхаш. ХIанз чакхдаьнад укхаза хьалхарча эксплуатационни скважинана деш дола тохкамаш.

Нюдямонгопоетон яха дода хий фордах дIаххетача моттига уллув, мовхьаш тIадола немаш хьатIаахийта даьккха канал долча улл Первопроходцийн Заполярни яхаш ши улица а йолаш йола вагончикий поселок. Гув тIа я оборудовани чуйола склад. Хьувзаш я грузовикаш, вездеходаш, бульдозераш, болх беш я мовхьаш хьалъийду кранаш. Из поселок я Ямбургски газоконденсат йоалла моттиг карaерзаеш барий база.

Дукха ха ялалехьа Омски губана йистте хьалъьча хи тIарна портага дIалургьй поселок. Укхаза хургьа цун служебаш, бахаргба хи тIа балхаш ду нах. Ямбург яха керда город хьалъоттаргья массехк километр цунна гаьна.

Гобаькха ушалий тундра йолча цу кранашка къаьстта эшаш да наькъаш. Укхаза тIарча бац машиннинкъ, хи тIарча наькъах пайда ийбе йиш я шера чухь духхьала кхаь бетта. ГIо де дилла а вIаштIехьа хилац самолета а: кIиреш доах самолеташа гIоитта йиш йоацаш латташ.

Заполярья хьалашка наькъаш дахкара а дукха къахьета деза, дукха мах бодаш дола балхаш де деза. ЛаврхIача гучадаьннад Къулбаседе цхьа километр бIаьха нагIа тIехе а йолаш бола автомобильни никъ биллaрга миллеон сом доаш хилар. Амма дIадахар дукха тIех а доалаш юхаметта-м отт: дукхагIа ях техника, кхача дезача сигаIа дIаккоач мовхьаш. Цхьа ха яьлча хIанз гIорадаьча лаьтта гIолла Iан заман наькъий метта дохкаргда дилла транспорт леларгйола наькъаш.

Со Ямбурге хиннача денешка цунна 27 километр гаьна болх бе йолаллийта кийчъеш яр буровой. Хьалха укхаза гуш яр духхьала геологий чакхсадоагIа металлически разведочни вышкаш. ХIаьта из хьалхара промышленни вышка яр.

— Хьалхарча шин скважина, — дувц кIоарга буруве деттача Полярни экспедице ямбургски районни инженерно-технологически служба начальника Ржевский Александра. — хургья тхона тхоашта эша газ. ХIаьта дIахо хургйолча ерригаш а болх бергба газа комплексни кийчо яра установкашта лаьрхIа. Оаха лерхIаш да, шиъ йоккха газони промысел укхаза 1986 шу долалушше болх бе йолаллийта. ХIаьта 1990-1995 шерашка газ комплексно кийчъеш йола ерригa установкаш болх бе йолалургья цу газ йоаллача моттиге. Цу тIа а царех хIаране низал шера чухь 30 миллиард кубометр кхоачаргба. Овсарле цу тайпара хилча, практически цхьан Ямбургски установка дIачутергья давлени 75 атмосфера а йолаш йола газ 1400 миллиметр диаметр йола трубопровод хьалъюзаш.

Иллача трубопроводагIа Медвежья яхача газ йоаллача моттигера, иштта Малхбузен СибарегIен къулбаседехьарча даькъа тIа кхоачаргья Ямбурга газ, хIаьта цига магистралагIа Ужгороде доадча «сигалбесарча доагора» тоалах дIаккхетаргья. Ямбургски газ йоаллача моттиге хьалъе лерхIаш я керттера компрессорани станци.

Кхы цхьаькха декхар да магистрале дIачулуча хана газ шелъяр. Из ца дича турбашта юхерча лаьттах йоалла гIор лаларъя цIаккха а яшаш йоаца гIор толха а еш. ХIаьта цо ший аргIана цIенхаштара аварэш е тарду газопровода.

Ямбургски газ йоаллача моттиге я Iалама газал совгIа, иштта пайда эцаргбола газови конденсат а. Газ магистрале дIачутела йолалуча хана, Ямбурге болх бе йолаяла еза конденсатах дизельни доагори бензини доахаргдола установка. Гаьнарча Къулбаседа къаьстта хьалкхаргдоацаш долча доагорах пайда ийберга газ йоакхарашеи гIишлонхошеи эшача гIулакхашта.

Хьалхара эксплуатационни скважина башха кIоарга я кхычарга диллача — 1350 метр, хIаьта йоаккхаш бахьнар из дукха хIама ца эшаш бетта — массаза йоахача скважинайа дикка дукхагIча хана. ГIулакх мишта нийсделар, хIана аьлча дукхача даькъе экспериментальни яр из. Гаьнарча Къулбаседе 10 шера болх беш Полярни экспедице болхлоша скважинаш йоахаш 500 эзар метр совгIа буруе теха дале а, цу тайпара яр хиннанзар цар практике. Эггара хьалха нийсъеннаяр царна иштта кIоарга гIор йоалла моттиг. Эггара чIоагIагIа йола инструмент а сихха аьрхIйора гIораьча бутувча гIомаро. Оттае езар цунна шийна йола технологи, цунах тIехьагIа ерригa скважинаш йоахаш пайда а ийбергболаш. Шу чакхдалалехьа кхы шин скважина яккха лаьрхIад.

Александр ТРУТНЕВ,
(АПН).

Доярка болх белабеш я Хасуева Яха. Хьинар ца кходенш къахьег цо шиш план тоьлие кхоачашъе гӀерташ. ХӀьата шиш дехкарех дика лоархӀа в ю. Уих шера итт бетта план 117 процент кхоачашъьй Яхас.

СУРТА ТӀА: «Надтеречный» совхоза доярка Хасуева Яха.

З. БАТЧАЕВА сурт.

• Репортаж

Яхь моттийта ца лелаеш

Шалински района «Джалка» совхоза шоллагӀча ферме тха машин дӀачу ца йоаийташ коа наӀарашка соцайир дежурни долча скотника Вахаев Кате. Ферма бригадир Заигаев Мехча оарцагӀвахкхача а машина ара а йита, духхьал тхо мара чу а дахкийтадар. Холуш дар хьайбай уназцӀено лорарра укхаза йоахо елга.

Ферма контора хьалхашка лаьгӀо хьенхача эихо лестаеш ЦӀе байрахк я урагӀъяхийта. ХӀара кховбача Ӏаттагара шура яккхара шера план итт бетта кхоачашъьяча доярка Закаева Розай, Хизриева Зулай, Альвиева Деший, толашагӀа болча скотникий Керимов Домбе, Дадашев Сатуй, Вахаев Кате сийпа айъай из.

— Сийлахь - боккхача Октябра цӀей сийна йоаржаль хиннача яхье котало яьккхараш ба уж, — йоах Мехче.

Хьайбаш латтача цхьоалагӀча корпусе цӀена, лостам болаш я. Але хӀама доацаш Ӏаша дика кийчъай из. Доахан латта хьалхара мугӀ болалуча, уллув хьалъуллаш цӀе вымпел а йолаш, хьалтехка кахкат доалл. Цу тӀа даьча йоазоно хьахкохк, цига латтача хьайбашта довл деш Хизриева Зулай йолга. Цо бетташ 21 отт ба, хӀьата яхь Закаев Розайца лелаю. Шу доладелча дена царех хӀаране яьккха шура а дӀаязъяьй. Ровас итт бетта хӀара кхоабача Ӏаттагара 2586 килограмм шура яьккхай, хӀьата Зулайс — 2573 килограмм.

— Яхье Роза котъьвина йоллапе, а цӀе вымпел Зулайна ялар фуд шуи? — хетт саха.

— Ферме котало яккхарах лучул совгӀа, хӀара корпусе хьалхле лелаеча доркана в лу цӀе вымпел. ХӀьата уж шинь къаьст-къаьстача корпусашка йоккхагӀа йола доркаш в я, шоай коллективаш на хьалха а латт. Ваьлда, итт бетта царех хӀаранел а дукхагӀа шура Альвиева Дешис яьккхай, — аьлар Мехче.

Белгалдаккха доагӀа, доркашта юкъе яржача яхье Дегис соахка а котало яьккха хиннилга. Из толам баккхаьх мах боацаш кхо бутт баьнна Ӏасилг делар цуна. Ишта из совгӀат шозза деннад Дешийна яхья условешка хьенна.

ЛаьрхкӀа хьанъоастаяьча моттиго ара а даьха латт доахан, хьашка дилла чу дуаш. Тайп - тайпара микродобавкаш а тохаш доакъара цехе кийчдаь из дика дуъ хьайбаша. ДегӀа тоаденна, цӀена да уж дерриташ а. цхьабанкъда, тайп-тайпарча фух да.

Шура алсамъяккха йиш хулийтача торонех цаӀ — доахана Ӏул тоадар. Соахка дена цу гӀулакха къаьстта йоакхо е болабеннаб совхоза кулгалхой. Шк шу хьалха доладаь цӀеча фух дола 650 шинар да цхьоалагӀча ферме. Дахкача царех ши бӀаь Заигаева кулгалдеча фермана лургдолаш да. Цул совгӀа, кхыча фух долча дукха шура луча доахана даь Ӏаьсий а да хӀанз боахаме хьалкхедеш.

Чура нувкаш арайоаха керда транспортераш оттаяь дика тоаяьй хьайбаш чулатта цу ферма вож ши корпус а. ХӀаране чу тайп - тайпара балхаш деш цхьаца саг мара вац.

Дежурнеш ба уж, кхыбола нах цӀеча уголоке бахаб. ЦӀийрийна божа бийтта, помещенеш, доахан цӀендаь а баьнна, божа шозлагӀа бетта беза делкъа ха хьатӀаккхачалца мукъа ба уж. Цу юкъа салаӀа цига гулбеннаб, — аьлар Мехче.

...Сийрда, йайха, паргӀата я ферма цӀеча уголоке. Телевизорга хьожаш дукха нах богӀа. Хьалъэлла ферма яхье котало яьккхача Альвиева Дешийна енна цӀе вымпел а улл укхаза. Уллув йоаллача «молния» тӀа дувц цо кулгалдеча корпуса коллективана (корпусашта юкъ лаьржача яхье итт бетта котало яьккхай цо в) карагӀдьинарех.

— Раьза йий хьо шуи болх аттача баккхара, цундара безам совбенкхара кулгалхошаеча йоакхонна? — укхаза йолча Закаева Розайга хьеттача:

— ХӀана яц? Яхье хьалхле лелаеш, шоай декхараш лертӀа кхоачашдеш бола нах морально а материально а белгалбоах. Масала, итт бетта баьча балха итог еш, селхан хиннача собрание шн тум премия елар сона. яхье шоллагӀа моттиг яккхарах. Хьалха санна форманга а йовнаш, социалистически яхь хӀанз хьаькъалца вӀаштӀехьяьккха дӀахьош хиларо иза совбоакхк, кхы а дикагӀа къахьега безам хулийт хӀара хьайбаш леладечун. Яхье соя хьалха яле а, Альвиева Деше довхача толамаша гӀадъюг со. ХӀьата а ниэ дӀанховчар дергда укх шера цул хьалхаялар дукха. Цхьабанкъда, тхо шакхе тӀехьайита торопаш я Хизриева Зулай в, — аьлар цо.

ЦӀагӀа эшачунца а дика Ӏалашбу ферма къахьегамхой. Дахча, кӀор, доакъар, цхьацца кхачан продукташ, кхыдар ду. Дукха низ дӀалуш кулгкерра де дезача балхашта механизаци яьй. ЦӀаикха ца хиннача тайпара дукха а дика а да доахан Ӏантара дахара совхозе укх шера Ӏадашдаь доакъар. Цо йиш хулийтаргья шура алсамйоаккхаш болх бе. Цуна цхьана деӀадоагӀаргда цаьха алапеш а.

Кхы цхьа хӀама а да хьайбаш леладерий балхацара безам совбаккхара совхозе керда юкъедоаладаь. Планал дукхагӀа яьккхача шурий. тӀакхийттача цун хьоанала хӀара процентах а ахча лу доаркашта. Хьалха, из кердадар юкъедоаладалехье, толашагӀа болча доаркаел яхье хьалхабовла шоай низ дӀахоачаргбоацилга, из бахьан доаш ахчан премеш шоашта кхоачаргйоацилга а хоаш, цхьаболча доаркаша бе-башха доацаш кхоачашдора шоай декхараш. ХӀьата хӀанз кхыча тайпара да. ХӀараяр гӀерт ма хулла дукхагӀа шура яккха а цун хьоанал лаккъе а.

Тхона бӀаргадайнача, хезачо къаьста хьахьекхар декхараш кхета а деш, наьха балхацара безам совбакхара, къахьегама хьалаш тоадара совхозе къаьстта йоакхо елга, социалистически яхь сурта лелаеш йоацилга, из укхаза дика вӀаштӀехьяьккхалга.

Цу дерригие толамаш в доахийт. Соахка хинначул дикка дукхагӀа шура а яьккха, ханал диъ ди хьалха кхоачашъьй совхоза хьайбаш леладераша Даьхенна шура дӀаялара итт бетта план.

М. ХАМАТХАНОВ.

ПРОДУКЦЕ ДИКАЛА ПАРТИЙНИ КУЛГАЛДАР

КЕРТТЕРЧОА УЙЛА ТӀАЕРЗАЙИЧА

«Автоспецоборудован и е» яхача опытно - экспериментальни завода продукци вай мехка чӀоагӀа хьатта ца Ӏеш доазол арахьарча 36 паччахьалкхено а дӀайеш я. Из ишта хӀанад кхетаде хала дац, хӀана аьлча, шерагара шерага автомобилаш дукхагӀа хулча хьалашка царна технически гӀулакх лоаттадара эша оборудовани а нонагӀа хулга дӀадех. ХӀьата ер предприяти Российски Федерацерча гаражни оборудовани арахецача 17 предприятеех цаӀ я.

Цу предприяте продукци кхычар чӀоагӀа дӀаехаш хилар алхха из царна эшаш хиларца дийза Ӏайча нийса хургдац, укхаза кӀеаигача лоархӀаме яц цун дикал а. Вай хано дӀадеххача тайпара из дина хьаль едаре из кхычахьера Ӏалащъе гӀертаргбар уж е из ца бовлаш мара дӀайиергъяцар.

Цудухьа продукци дикагӀа хилийтара гӀулакх даим шоай теркама юкъмоттиге лоаттадеш я завода администраци, партийни, профсоюзни организацеш. Цар цу балха боагӀа лостам тел. хӀьата инженерно - технически болхлой, къаьстта коммунисташа керттерча конструктора отдела электромеханически оборудоване бюро начальника Жедринский Михаил Григорьевича, хьинар долча рационализаторица, къахьегама ветеранаша слесарь - сборщика Иосик Трофим Иосифовича, токара Никифоров Иван Митрофановича. Царех хӀаравар ВДНХ массехк майдиг енна ва. Цар хьинар эшшача лостамагӀа дерзадара, балха боагӀа тӀахьожам лоаттабеш хинна а хиннав, волаш а ва хьалха керттерча конструктора заместитель хинна Горбаков Юсапа Ӏамаркан а. ХӀанз керттерча инженера заместитела декхараш кхоачашдеш ва да. Цун шиъ а я массехк изобретени.

Ишта, хаина къона вале а, дика хамаьхал йоала конструктор санна белгалвоах укхаза Железник Геннадий а. Цун а кхыча а конструкторий продукци дикагӀа хилийтара тӀаерзаьь йола уйлаш чакхъяхар духьа къахьегамхой оарцагӀбоахаш ва экспериментальни участка начальник Ржевский Александр Сергеевич. Царех хӀаране ше а ондо дакъа юкъедихьад рационализацеш изобретательствашей.

Дика хет завода партийни организаци арахецача продукце дикал тоаяра гӀулакх цӀаккха шиш бӀаргкӀалара ца доалийташ хилар. Уж дешаш цкъа санна дукхаза уттадаьд юкъарча партийни собранешка, партокома заседанешка дувца. Царех алхха укх тӀеххьарча хана къестадаьраш хьоаждергда вай. ДӀадахача шерй арахецача продукце дикала кулгалдара комплексни система юкъейоалаярах лаьца собрание доклад еш хилар цу хана укхаза завода керттера инженер хинна Х. Х. Киев. ХӀьата из дош кӀоарга тидара, гӀулакх дӀахо тоадара наькъаш белгалдахара из собрани алехьа хьалхха кийчо еш хилар лаьрхӀа цу гӀулакха вӀашагӀтеха комиссе. ТӀаккха продукце дикал тоаяра гӀулакх массе оагӀорахьарен кӀоартен дийцачул тӀехьагӀа тӀийца соцам кхоачашбелга шийна тӀаьхьар предприяте администраце боахама гӀулакхашта тӀахьожам лоаттабеча комиссе. Цу тӀа собрание ишта дувцаш хиннад производствени процессашта механизаци автоматизаци яра даькъе парторганизацена хьалхашна латтача декхарех дош а. Цига чӀоагӀъь шерра программа а болх лаьгӀ ца беш кхоачашъеш а укхаза.

Хаьдда аьлча, хьеш йола продукци дикагӀа хилийтара дешаш укхаза чӀоагӀа теркалде баьлар дикада пятилеткна оалаш хинна иттлагӀа пятилетка дӀайолалалалехьа кӀеззига хьалха. Дерриге хьинъал а низаш а оарцагӀдаьха къахьегар бахьан доладш толам баккха аьттув баьлар коллектива 1975 шера — паччахьалкхен комиссе дикала Знак елар легкови автомобилашта эша П-104 моделагӀа йолча подъемника. Цу хӀамо чӀоагӀа бӀуболийтар коллективага. Цул тӀехьагӀа кхы а хьинарегӀа цу гӀулакха тӀайирзар конструкторий, изобретателий, рационализаторий, производстве хьалхалаттарий уйлаш. Цу дакъе къаьстта бернате хилар 1977 шу. Цу шера тайп-тайпарча моделегӀа йолча подъемникашта лакхерча категорегӀа аттестаци йир. Пайдане хилар цу хьакъехьа шоаш дер «Росавтоспецоборудование» яхача объединене керттерча конструкторско-технологически бюроца дагабоалаш, паргара эша повкъостал дехаш чӀоагӀа бувзам оттабар а.

Бакъда, нийса хургдац цу гӀулакхв тӀаберзабаь коллективо беш хинна болх шаьра дӀабодаш хиннаб аьлча. Юххьанца П-133 яхача моделагӀа йолча подъемника реклмацеш ухаш моттигаш хилар, къаьстта цуна еча упаковкане нагрузканен. Администраце а общественни организацешна а из гӀулакх цӀенхаштта дувца а цхьан кога тӀа даикха а лаьрхӀар. Подъемник кийчъеча цехе вӀашагӀтехар упаковнен сбыти еча цехий коллективаш. Цигта юкъдухьела а атта, баккха боагӀачох белх баьккхар, арахецача продукце марка телхайм мел дар дӀадаиххара наькъаш белгалдаьхар. Цул тӀехьагӀа де лаьрхӀар чакх мишта доакх хьожаш хаьдда тӀахьожам лоаттабир укхаза. Бухсошаш цок хьахиннар фуд аьлча, из да из подъемнин дӀайиечаргара укх тӀеххьарча шин-кхаь шера цкъаь цкъа рекламаций ца яр.

ХӀьата хӀанз пхи са бола тамагӀа латташ йола из подъемник гойташ хиннай, соахка Лейпциге хиннача дунеи халкъашта юкъерча ярмарке, СССР ВДНХ, хӀьата ишта соахка юбилей езъеш вай республике яьча ВДНХ. Цига цунца цхьана хӀанз а ишта гойташ а легкови автомобила П-129 яхача моделагӀа йола опрокидыватель, Р-337, яхача моделагӀа йола 50-тонни пресс. Цу кхаь продукце дикала сий фе лорадеш бе укхазарча экспортни участка къахьегамхой, ИТР, ма дарра аьача, из-м еррига коллектива а сий лораделга ма дий.

Рационализаторий, изобретателий, конструкторий хьинар эгара маьхера дола гӀулакхаш кхоачашдара тӀадерзаде, цар болх овсарегӀа, беркатегӀа хулга Ӏалашде гӀерт завода партийни, профсоюзни организацеш, администраци. Цу дакъе цар каьнилга ховргда лакхерча категорегӀа укхаза арахецаш йолча продукце боарам 52 процентага дӀакхоачаш ба аьнна белгалдаькхача е, вешта аьлча, серийно арахецача 10 изделех 5 дикала Знак лелаеш я.

Шийна карагӀдьиначох кхоачам беш яц коллектив, шоаш хьинар цар тӀадерзадаьд кхы а пятэкъалагӀа. бухсоцаш хьахур доинхагӀа хургдолча продукце дикал айӀрца юкъаеннача проблемашта. Укх шера заводе духхьашха арахеца йоланьй 16 тонни П-238 моделагӀа йола комплектно дӀа-юха лелача стойкаех латта подъемник. Хьалха арахецаш хинар гидравлически хиларца цхьа машина тоаль яккхалца мукъайолаш яцар. хӀьата кердачунца цхьатарра массехк машина гӀулакх де аьттув боал. ХӀьата изамо цаӀ шоай кара йолча предприятей йиш я шера 1,5 эзар сом ахча кходе, къахьегама овсарде дикка лаьхъе, автомашинашта технически гӀулакх лоаттадеш дӀайохийта ха лоецъе. Цу тайпара 60 подъемник кийчъяь дӀаяхийтай укх шера предприятера. тӀадоагӀача шера уж шозза дукхагӀа арахеца дага я коллектив. ХӀьата керттердар фуд аьлча, из да хӀанз цхьоалагӀча категорех кийчъеш йола из продукци дукха ца гоаш дикала Знак тӀалатташ хилийтара йоагӀа кийчо а йовкхо а еш завода коллектив хилар.

С. МАНСИГОВ.

Дего хьийха никъ

Республикерча энергетикашта юкъе кӀезига бац пятилеткий ударникий сийлен традицеш дӀахо хьош цу традицешта тешаме болаш бола нах. Ишттача цхьан сагах дувца безам ба са тахан.

...1951 шера пхийтта шу даьнна кӀаьнк волаш эгара хьалха электроприбориста ученикалла балха вера цхьоалагӀча электростанце Степанченко Юрий. Цун хьехамча а хинна дӀаэттар РСФСР заслуженни энергетик, йоккха балха опыт йола Брякунов Гавриил Михайлович.

Сакхеташ, хӀама хара тӀакхуаш волча эӀаисага раьза вар хьехамча. Юре чӀоагӀа теркам тӀабохийташ ладувгӀар воккхагӀволча новкъосто шийна деча хьехарашка. Цудухьа жоаццача юкъа балха чоалхане операцеш кхоачашъе волавелар Степанченко. ХӀьата кагахьа санна Юре хӀана вӀаштӀехьа ца доалаш хилча цунна уллув хьаотта кийча вар Гавриил Михайлович...

Хийла смена йистельначул тӀехьагӀа приборашта сборка еш бӀаргаго йиш яр Степанченко Юрий. Ма воаккхий а тора цун хиннача хьехамча Брякунова ше. Юре балха тӀа толам баьккхача. «Цох вигза энергетик хургва!» — оалар Гавриил Михайловича.

ДӀаухар шераш. лакхлора балха говзал, Даьхенна хьалхашкара ший декхар кхоачашде Советски Эскаре вахар Степанченко. Бакъда, цо эскаре волаш а хоадабацар ше болх баьча коллективаца бувзам. Брякуновга а кхыча новкъосташка а кахьаташ ухийтар. цехерча гӀулакхех лаьца дувцар дехаш. ший декхар кхоачашдаь ваьлча ше болх баьча электростанце юха а къахьега воагӀаргва, яхаш яздора.

Эскарера цӀавеча Степанченко Юрий Александрович «Грозэнерго» ше болх баьча юхавера. ХӀанз из тара вацар дийн-пхи шу хьалха укхаза воагӀаш хиннача пхийтта шу даьнначa кӀаьнка. Низ чубесса балхага кхайнаш дар цун шоикаш яьнна кулгаш.

Цу хана Юрий Александрович хьожавир «Кавказэнергомонтаж» яхача Грозненски монтажни участке. Цо хьинаре даькъа лаьцар пхиь котлоагрегата шиъ турбогенератори вӀашагӀйоллача. Ца ишта хилар Сумгаитски. Краснодарски ТЭЦ аш хьалъеча новкъостал де дика специалист санна вахийта. Укхаза цо йоккха балха опыт Ӏоайир, укхаза Ӏомаделар из контрольно-измерительни прибораш вӀашагӀйохка а.

ХӀанз Юрий Александрович болх беш ва шоллагӀча теплоэлектроцентрала. Йоцхала автоматикан измерений цехе.

Юрий Александровича болх беча коллективе из дика къахьегамхо, дика новкъост санна а вовз. Из массаза а кийча ва гӀо эшачунна уллув дӀаотта, дешаца а гӀулакхаца а эшачоа накъавала.

Дукхача шерашка Юрий Александровича баь хьанала болх Даьхено белгаяьа бовккхаш битабац. Цунна еннай СССР электрификацен энергетикан Министерства Сийлен грамота, иттлагӀчен цхьайтталагӀчен пятилеткий ударник яха цӀераш.

Цун сурт хьалтеха доал цеха Сийлен улга тӀа.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ЦӀагӀа къахьегаро йолча Грозненски комбинате хадданза социалистически яхье хьалха а латташ, башха дика къахьегама толамаш доахаш бола болхлой дукха ба. Царех ба хӀамам тегараш, коммунистически къахьегама ударникаш Бакаева Малика, Ленински райсовета халкъа депутат Тохтарова Раиса.

СУРТА ТӀА: (аардехьара аьттехьа) хӀамам тега мотористкаш М. Бакаева Р. Тохтарова. И. ПЛИЕВА сурт.

Дозанал дехьара

Японски ӀӀаьш бола мехкара тӀехьа нъовсаш лоаттабераш (сурта тӀа) гулбелар [illegible] тӀайрен кхухбаседен даькъ тӀа уллача Кеми-Хасен яхача американски полигона хьалхашка. Уж дукхьала ба США форда вехота подразделенеша аргӀанара йоккхий топаш кхуосара учени яра. Окинавана йола административни бокъо Японега 1972 шера хьеелча денз уж тайпа учени 55-загӀа еш я.

ТАСС фотохроника.

Социалистически Болгарера хоамаш

ДОАЛ ДИКА ДАР — ХӀАМАН КХОМ БАР

Карарча пятилетке (1981 — 1985 шш.) гонахьара го лорабара паччахьалкхено хьийшад Болгаре 1,2 миллиард совгӀа левааш. ДиълагӀа шу да мехка БКП XII съездо белгаль производствана юкъедусаш хӀама доацеш юкъедусар кӀезига долен технологеш юкъеяхьара йаьхкача хинна лаьрхӀа йола программа чакхйоаккхаш латта. Из кхоачашъяро Ӏалашбергба, хетаргахьа подсчетех, шера 265 миллион лев боараме пайда. Йиш хулийтаргья хӀанзарча харара индустри дегӀа ахарца дувзаденнача дика доацача хӀамаша еш йолча влиянех Ӏалам лораде.

Гонахьара го лорабара йолча къаман Комитето тӀахьожам лоаттабу къаьна предприятеш шерьеша модернизаци еши. кердача объекташта проектировани еш юкъеюсаш хӀама йоацеи кӀезига хӀама юкъеюсеи технологи терналйой хьожаш. Маьхерча бийдала хьисапе лерхӀ хӀанз НРБ металлаш, электроэнерги, химически продукци хьаеш юкъеюса эзараш тоннаш йола шлаки йокъи — цу дерригнех пайда ийбу. гӀулакха дӀалохийт, къоастадеш латт кхачан промышленносте юкъеюсача хӀамаех доакъар дара, хӀьата ишта хьх шозлагӀа пайда ийбара дешаш.

ЦХЬАНА ГӀУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРА ЭФФЕКТ

ВӀашш информаци яргара, опыт йовантаргара, дӀаде фу, дӀайогӀа материалаш, дикача фух дола хьайбаш вӀаши лоаттадаргара дӀадоладенна Болгарен Советски Союзон юрта боахама даькъе цхьана леладу гӀулакхаш хӀанз кердача лаагӀа тӀа даьннад. Ишта, масала, НРБ климатически хьалаш санна, ишта СССР хьалаш а тоаш йола юртбоахама культурай керда лакха продуктивность йола сорташи гибридаши а хьайбай тайпаш а хьадара, керда промышленни технологеш оттаярай юкъейоалаярах. хӀьата ишта кхачан промышленноста реконструкция модернизаци яра цхьан пайда ийбу Ӏалма технически потенциалех. Керда хьадаьрашта юкъе я вегетационни юкъ лоаца а йолаш шекар дукха а доаллаш йолча комсий гибридаш, тхьамкий лазарашта дика дукхьала отташ а хьалха чуэцарг хулаш а дола лакха продуктивность йола сорташи гибридаши.

СССР новкъостал а деш, хьаьлй республике вӀийнен тӀарча юртбоахама культурай хьуакъамашта программировани яра йола бархӀ экспериментальни база.

(АПН).

Дунен общественноста теркама юкъмоттиге

МАЛАВ БОКЪОНЦА БАРТА ВАХА ГӀЕРТАР

Боннера политически вахар сихлуш доагӀа. Бундестаг а массехк министерство а тӀайола правительствени квартал лимузинех йиэза я. Цхьа моллагӀчун а бӀарг тӀаотташ дика ярашмара дӀайаккхарех, цхьайолча машинаш тӀа го йиш я тӀалоттадаь ракеташта духьалара лозунгаш а. Массехк ди хьалха укхзаарча улицаш тӀа гӀолла бахар бӀаьш эзараш бола демонстранташ. 21-ча ноябре хила езача кердача дукхха нах юкъе хургболча демонстрацена кийчо еш я хӀанз. Германе Федеративни Республиках хьалхагӀа дӀатохаргдолча американски ядерни герза стартови найда ца яйтар — цул лоархӀамегӀа декхар дац тахан ФРГ реалистически уйлаш йолча политикий а машара тӀехьарбарий я. Кхетадеш да, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхерча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова «Правда» яхача газетa хеттарашта тийначa жоапаш цу сахьате чӀоагӀа теркам тӀеозар.

— МассазагӀа хьагойт Москвас ший дика лоӀам. Цун позици къаьста гуш а конструктивни а я, — лерхӀаш ва Германски социал-демократически партегара бундестага депутат вола, хьалха «къонача социалистий» кулгалхо хинна, дукхь ха йоацаш парте Ганноверерча окружной организаце председателалла хержа Герхард Шредер. — Цо тешабу кхьиеттел хӀанзалца советски политика хьакъехьа шево йолаш хиннараш а. Кхьиеттел Советски Союза лоттагӀий ларкӀа йиш йоацараш а, кхетадеш ба хӀанз, Женеве из бокъонца шиина а оагӀонна гӀойленна кургйола соглашени е гӀерташ хилар.

ХӀанз советски предложенеш, дӀахо дувц Г. Шредера, хьеелл цу тайпара соглашени яра йола реальни торонаш. Компромисе яргаьа Советски Союзо боаккхаш бола хьалхара гӀа бац ца. Из тӀехьа я гаьна дахара низ юкъера бола ядерни герз дӀакхухьаргий даькъе метте, боестоловкй даькъе а, Советски Союзанен НАТО чудоагӀача европейски ядерни мехкашта Англенен Франценен юкъе паритет оттаяра. Из хӀанз кийча я кхьиеттел йоагӀаш йола пусковой объекташ НАТО чудоагӀача цу мехкийчул кӀезигагӀа ший хилийта в.

Европерча гаьна дахара низ юкъера болча ядерни герза хьакъехьарча переговорашка Советски Союзон ВӀашагӀхийттача Штаташтлийца позицеш вӀаши нийсйича, бӀарга ца го йиш яц, Вашингтоно лаьца низь хӀанз латташ долча гӀулакхашта гаьна хилар, — кертагӀдоах малхбузенгермански политико, — хӀана аьлча реалистически дац европейски балансе Англен Францен ядерни герз юкъедоаладе ца тигар. Амма дукхьал из бахьан долаш дӀа ца йолалуш я Женевера переговораш. Цхьакка бокъо яц Малхбузен мерда советски инициативаш тӀа ца оца. Американски оагӀонта уж тӀашцийтара де мел дезар де декхарийла я Федеральни правительство. Федеративни Республика хьаштаршта ма эшшара хургдар уж кхоачашъяр.

КӀезига моттигаш хилац, из новкъа дале а, малхбузехьарча мехкий правительствашa беррига наха лаьрхӀа еча заявленеш тӀа советски машара предложенеш пропагандистски я аьле, кхайкадеш. Амма цу тайпара трюк чакхъяргьяц, хӀана аьлча тӀатӀа дукхагӀа хул Малхбузехьа, къаьстта тӀема духьаларча болаче даькъа лоацарашта юкъе, Женевера переговораш кхы дӀахо яха никъ боацаш сацарах бола бехктокхам ВӀашагӀхийттача Штаташта тӀабисар кхетадеш бола нах, — аьлe итог ю Г. Шредера.

Бундестага вож депутат — Роланд Фогт — «тӀема-политически проблемашта йола «баьццарчар» фракце никалва, хӀьата ишта герз дӀадаккхарен герз хьадара тӀахьожам лоаттабарен дешашта йолча бундестага подкомитета член а ва.

— Ю. В. Андропова йоаль идеяшш предложенеши Ӏалаьмате лоархӀамо а я, хӀьата вӀалле сих а да луш Женеве переговораш еча нетоля тӀа чӀоагӀа хьажа дезаш а я, — аьлар сога Р. Фогта бундестага заседанешта юкъера перерыв йолаш. — Уж хьаьдача договора юкъе яхьа еза, из дара переговораш дӀахо яхье еза, шинна а оагӀоно керда ракеташ дӀа а ца уттаеш.

Са кхо бер да, — дувц Р. Фогта. хӀьата, шено яц, кхыбола дайн ноанойи а санна, цар хана тӀом ца хилча, машар лаьттача бакъахьа хеташ ва со. Цу гӀулакха низ кхобе йиш яц. Тха мехкара а кхыча малхбузеневропейски пачхьаьлкхенашкара а нах кхоран ба Советски Союзан ВӀашагӀхийттача Штаташтен юкъерча ядерни конфронтаце тӀехье уиара хилар.

Дукха ха йоацаш бундестага герз дӀададахкарен герз хьадара тӀахьожам лоаттабарен дешашта йолча подкомиссе делегацена юкъе а волаш духхьашха Москве волаш тийшар со СССР цӀенхаштта теркалбеш хиларах тӀа-тӀа лаьхлуш латта ядерни тӀема кхерам. Цунца цхьана ала дезаш да, со дукхаза хиннача США, цхьабола сода къамавлаш даь нах, Европе керда американски герз оттадарца бувзабеннача кхерама вӀалла уйла еш а ца хилар.

ФРГ бахаш болча нахах дукха дукхагӀа бараш тӀаэцаш бац хӀанз «перишингаши» тхьамаш дола ракеташ. Укх деношка тха «баьццара барий» фракце бундестаге дӀачуенний хьинарерча болаке Координационни комитетаца цхьана оттаяь мехка керда американски ракеташ оттаяра дешах йола консультативни плебисцит чакхьяккхарах долча закона проект. Оаха тӀаьхьех машара тӀехьара бараш, Федеративни Республике баха беррига ийх «довооруженена» низ юкъе боацаш йола духьале яра. ХӀьата нагахьа санна фуннагӀа дича а хӀама ца хулаш, ракеташ дӀаоттайой, — аьлар ший къамаьл чакхдоалаш Р. Фогта, — цунах хургдар да, халкъа массаш кхы а хьинарегӀа а хоидам болаш а НАТО духьалъяхар.

Владимир МАРКОВ, АПН-ий соб. корр.

Бонн.

Дезала кхуврч

Зlамига волаш lомадаьр — кхерий тlа даь йоазув

«Бер дай-нанин нравственни вахара книга да», — аьннед В. А. Сухомлински. Хlаьта бера оьмалаш цуьнца беннечу кхетамех хьахниннар да. Из дешна-нешна кхетадеш хуле, вайнахе вола саг хьалкхезе аlаштlехьадаргда цар. Бера сенхетам вайчуьна хьагlебоалаба а ца гlерташ, вай цун уйлаех кхеташ, цун дег чура дар хоаш хилар бокхьа поарлlам болаш да берашта нийса кхетам луча хана. Цхьа цхьан дезале дас нйца ена берий машинг цхьа-ши сахьат делала йохейир хlаьнка. Нахьа санна эгlазъахача ненас йийттар кlаьнка. Цо теркал данзар кlаьнка из дlа-юза мишта лел ха гlерташ из вlашагlьакхкалга, тlаккха ше даьча таlазарца бер хlама ха, доаза гlерташ йолча оьмала ноакъарле енга хацар нанна, хlаьта из хар lаьмате лоархlама да бера сенхетам лахбеча. Цхьаькха цхьа хlама а да кагийча берах лаьца за дезаш: цlеrla удаш, ловзаш лела бер, бокххагlчарна ноакъарле ю lа, аьле, я хьал ца гlоттийташ lохоаду е херцахьа лел хьо аьле, саьн чу оттаду, цхьан матте дукха даьгlа е аьтте кlаьдденнама бера нах а дукхагlа дог доагlа лоаза. Иштта таlазар а ца деш, из саббара дlахетаде деза даьха чу даха лоаза е кlазига гlар лаьгlъе, аьнна.

«Зlамига волаш lомадаьр — кхерий тlа даь йоазув», — овлаш да халкъа кица. Кlорга маlан доле дешаш да уж. Бера lалаьмате сиха дlаlомаду шийна гуш дар, хlаьта бокхагlбараша, — цlагlарча дезала деш дар-м царна къаьстта хьамсара а нийса а ма хетий. Бера вахаре опыт кlазига я дикадар а вадар а шоайла къоастаде. Хlаьта бокхагlчарна тера хила гlертар шийна доккха хила чlоагlа лерца дувзадение а да цун. Цкъа даьхим шу даьнна йийг Лиза йоалпар теннице ловзаш. Геттара чуехайора текия «Хьа майра а яле, бlаргаш хьалаккха lа, укх санъата жlаьли хьа а дена дlаьоргья хьо, сихха дlа ца тlьоевсе», — йоазар цо.

Аз аьлар Лизайга, ай иштта lа кхерайнча вlалла тхьовсе е юкъерг мичай из, аьнста е тхьавсте lоюже, тlаккха тхьоасаргья. «Со ца тхьовсаш лаьелча маьмас'м ишта оал массаза ер, — аьлар йийга. Дlайла ер ваш а, тlаккха дейноаной советски вахара кхиса телхадеш, кьарама рузкъа чукхухьаш общественни пачхьалкхени гlуленхал шоай дар дезаг1а хеташ хуле, тlакхе мелаг1ча кхетамца кхуаргьа! Да е нана мукъа боацаш, цхьамца хlама деш боаккхача юкъе тlадоагlа бер ше ца кхетар хетта, lотеха пхьегlа йохьо цо, нанас санна йиле е ятта, уж санна долча хlаманах бера вас е мегаргьац, вокхкагlар сатоха а бере зилашча цуннa гlо да хоаш хила а деза.

Бакъда, бер ше яххар мара да ца тугаш во оьмалаш йоаккхаш хилар из зlамига хиларца дувзадене да, аьнна дита мегаргдац. Дукхьала хьестарцен цуьнна гlо дарцен чанхбалац бера луш бола кхетам, цунгара доагlар диззам цlенхаштта хьедехаш хила а беза бокххагlбараш. Укхаза белгалдаккха доагlа, ага уллача зlамигача бера шийна эшар дlадехаш еш йола гlар — капризаш ца хилар, амма цуьна эша гlулакх ший ханнахьо ца деш из делха lомадой, доккха хилча шийна дезар кlаьдда йист хиларца а ца дезаш, цlогlа хьекхаш хургда бер.

Иштта белгалдаккха деза, бераш ла ца дугlаш хилара цхьа бакъан — дай-наной берашцара шоай безам сенхетамца бувзаш боацаш хилар да аьнна. Дерриге цунна яхаш бер кхедаш болча даьша-нанойшe, дог цхьалха боаца, харц бола эгоисташ хьалкхебу, хlаьта дукхагlа долча даькъе эгаре хьалха царна шоашта а lатта из.

Бокхачйер даим кхетаде дезаш да, бера мел лейнар хьадайта а хьеда а йиш йоацилга. Цхьа-шин шу даьлча денз lомеде деза бер къахьегам беза, баркъа лораде, гонахьарбарий хьашташ лартlа. Бера кхетам луча къаьстта теркам тlабахийта беза, из шийна мел дезар дlа а дехаш, кlаьта шийна дупуш дола ноакъостал цегlа хьа а ца деш хургвоацаш.

Дерриге а бера ахилга нийса дац, бера хила деза цунна доагlар, хlаьта цунна тайп-тайпарча формашца дlахайта деза цlегlа, из доацаш кхы а дезал болга: йижарий, вежарий, да, нана, даьнана, иштта кхы дlахо а. Масала, школе деша дагlача бераша цхьаннега бlаргийна е шоашта дага деза ваьвета костюм, маьха ваза туфлеш еза тхона аьнна хоам бича, кхы гlаьна далала дlахетебе безе уж из да йиш йоацилгах. Иштта лайта деза шийна кеттар да йиш ца хилар сенца дувзадение да. Халазета е цу тайпара дола берий хьашташ кхоачашдерац а ба вайна юкъе, кхьметтел кхуаш доагlача берий кара машинаш е дlателаш.

Хьахнала къахьегаш, цхьа барт болаш дезал хуле, царна аттагlа хургда воспитательца, хьехархошца цхьена шоай берашта нийса кхетам бала, царех коммунизм къалъергйола бизза советски нах тьелкхеба. Хlаьта из — вай хlаьрана деккар да.

Х. АУШЕВА.

◆

«Ль да дезаш».

Н. ПАВЛЕНКО фотоэтюд.

◆

Шоана, кхалнах!

Къонал йlаьхъеш

«Хоза хила лов сона» — цу дешашта кlал кулг аздергдоаца кхалсаг атта нийслургьяц. Хозаш ца оале а хlара кхалсага дагардар да из. Хlаьта тхо, косметологаш, цу маьа поар кхоачашде дезаш да.

Косметика — хоза хила гlо дац йола искусство яхилга да. Косметолого ший деккар лоаргlа пациентаща психотерапий шийтайпара сеанс чакхъяккхар. Из да кlаьда, хоза, цунга дахардехар хаттар, чун сатадер. Хlаьта дукхьаьше тхоаш долча вахача кхалсагаца къаьстта хьахаьшта хул тхо, тхоай вахаре а бахха тlа а нийсденна цхьаьца сакъердама зlамаш дувц цунна салоlам бе гlерташ.

Хоза хила гlо даь lац косметолого гоазе нуйгаш, цар цхьайолча хана юкъ тlа хулаш долча тайп - тайпарча лезарашта дарба а ду. Юкъ тlа цхьаболча наха, дукхагlча даькъе кхуаш боагlачарна, босбуаргаш, хьаттараш юлаш хул, хlаьта косметологаш гlо ду уж санна дола къонабарий дега lатхьаш доле зlамаш дlадаха. Доккха ноакъостал ду оаза кlимгметтана юкъ йолча маьха цlоне тоадаре а.

Кхалсага хангга хьежна кlера бетта цхьазза гигиенически цlонъе йоагlа юкъ. Юкъа тlара цlона даьгъа е хобадале деннадале, чlоагlа дика хургья массажа курс чакхьяьйхача а. Массажа 12—15 сеанс чакхъяккха еза питательни, витаминни, тонизирующи маскаш а еш. Белгалдаккха деза цхьакха, юкъ тlа беш бола болх — массаж, маска е кхыдар юкъагlдаьта мегаргдац. Цlона меттадоагlаш латтача хана lа из тесса дитача, юкъе кобадала е доккъаделла е долалу.

Юкъ тlа даш доле зlама чlоагlа сабаре а ваьрззlа а да дезаш да. Цхьа деле, дика доза деза сага юкъа тайпа. Цул тlаьхьагlа юкъ тlа дола кхоачамбоацараш белгала хургдоацаш, лаккхьа ма аллара массажа а массажаца е юкъ эргалия еза.

Массажа курс чакхъьяьча, тхьовра хьажа вайна кьина наб дина юлу, кровообращени тоалу, цlона меттадоагlа, цудукъа са а тийя нах йоа ца боагlаш lа цхьабараш. Из нийса дац. Дамм доал да деза юкъ тlерча цlаьна, шийр хаьнахьа лаккхьа мел дийцар юкъанерда а доахаш.

Массаж вран юкъ тlа грим йиллерца гоазал лакха йолча тха «Хозала салона» косметологаша зоналаьни Ерригсоюзни конкурсашка хьалхара моттиг ялар. Царех ба А. Алхазова, М. Саеик, Э. Басаева. Цу гоазенчий лоархlамерча искусствас гlо ду шоай пациенташта къонал йlаьхъе. Оаза тхоаш долча хьах хоза хила мел лоаш бола кхалнах!

Т. ЗАРУДНЯНСКАЯ, косметолог.

• СПОРТ

Картингистий яхь

Город Грозне къаьна аэропорт хиннача моттиге хилар картингаш хахкара йиййла йола республика хьалхле яккхара яхьаш. Вай республикерча спортсменел совгlа царна юкъе дакъа лоацаш хилар Дагестанера, Къулбаседа-Хlирий, Черсий - Балкхарой республикашкара картингисташ. Хlаьта уж яхьаш дlайихьар комсомола Нохч-Гlалгlай обкомон ДОСААФ-а обкомон.

Тайп - тайпарча классех йолча машинаца къовсабелар яхь дlаяхьа вlашагlлаьйтараш. Хlаьта къаьст - къаьсттача спортсменашта юкъе «Пионер» яхача классе къовсабеннарех толаш хилар Нальчикера В. Воронин. «Юниор» яхача классе — Грознера Н. Лунотенко, «Союзный» яхача классе хьалхара моттиг яьнкхар В. Пригорнева, из Грознерча ПАП-2 спортсмен ва. Хlаьта «Международный» яхача классе къовсабеннараша юкъе дикагlа хилар Махачкалера В. Гутевич.

Командни яхьашка хьалхара моттиг яьнкхар Нальчикерча ДОСААФ-а автоклуба команда, шоллагlа хилар махачкалинцаш, хlаьта кхоалагlа моттиг—вай мехкахоша, ПАП-2 команда яьнкхар. Амма деза, грознецашта из дика толам хилар, хlана аьлча ПАП-2 команда ДОСААФ-а юкхьенцара организаци мара яц, цуга хьежка да спорта цу даьхьера гоаал дегlахухвлара яцаш дола хьалаш а.

◆

Говраш хахкар

Грозне хилар говраш хахкарах йолй республиканскик яхьаш. Дукха нах гулбеннабар бел каст-каста хулаш йоацача цу яхьашка хьажа, толашбараш безбе. Хlаьта котбаьннараштa совгlаташ дlадала баьхкабар республике цlи хеза бола нах. Социалистически Къахьегама Турпалаш Т. Муслиева, Б. Саидов, Советски Союза Турпал П. М. Крутов, СССР халкъа артист М. Эсамбаев.

Диззза, тайп - тайпарча дlоахал долча моттигашка хахкар говраш. Царех яр 1600, 2400, 2000 метраш йола шинъ дистанци. Хlара говрбаьречуя безам бар котало яхка, бакъда котало яккхаре яцаш дар ше тlаваагlа на говра ния бовзар, цун бакъахьа доал де хар, кхыдар. Цу яхьашка къаьстта аьттув баьлар Дениев Абой. Цо шин дистанце тlа (2000, 2400 м.) котало яьккхар тайп тайпара: «Рабс», «Танганьика» яха говраш а хахка, иштта хьалхара моттигаш яьхар «Сайгон» яхача говрапа Альбехиджиев Ихванек (1600 м.) Тройников Николаин «Прутик» яхача говрапа (2000 м.).

Яхьашка дакъа [redacted] хиннача говрашта юкъе къаьстта дика кийчъаь хиларца белгала яр Шалински района «Джалка» яхача совхоза говраш.

◆

Дика кхаъ

Город Риге кагирхошта юкъе хиннача классически хьисапе кlалтохаргах латара мехка хьалхле яккхарах йолча яхьашка дика толам баьккхаб вай мехкахочо Лимаев Адама. Из ва лахкерча спортивни гоизала школа дешархо.

74 килограмм дозал долча спортсменашта юкъе толаш хиннав из, иштта цунна денмад аттара дикагlа техника йолча спортсмена хьокиадь совгlат.

Дика толамаш даьха вола Лимаев хьийхав СССР вlашагlтехача команде. Спортсмена тренераш ба вежарий Абдулаевгlар Саид - Селими Саид-Ахьмади.

◆

Низбараш толаш хилар

Грозне чакхьлынай Советски Союза Турпал Х. Нурадилов дагалоацаш йола приз яккхара ший ло. lамагlа кlалтохаргах латара Ерригсоюзни турнир. Дуккхача городашкара 168 спортсмен чувоагlаш йола кхойтта команда ера цу яхье дакъа лаца вай республика столице. Царна яр Бакура, Брянскера, Элистера, Махачкалера, Орджоникидзера, кхычахьара командаш.

Дlайолвелар яхьаш, тlаьта дика технически кийчо яь хиларах белгала бар вай республикере спортсменаш. Из вlашагlтеха команда яр ала мегаргда, хlана аьлча цунна къаье бар Малгобекски, Урус - Мартановски, Надтеречни районашкарча кlалтохаргах латара шиолашка lомалуш бола берешаш.

Цу яхьашка, вай спортсменаш дика кийчо яь хилар хар йоацаш довзар. Шоай дар санна дозал долча спортсменашта юкъе дукхагlа чемпионий кlерашъяхараш вай мехкахой бар. Царна юкъе за Грознера В. Даурбеков, Урус - Мартанера С. Сургуев, Надтеречни районера А. Хамбиев, грозненцаш В. Абдулаев, И. Гатагажев, И. Гелаев, кхыбараш.

Цхьаша дола толамаш даьхар республика хьалхаша а. Чемпионаш хилар Карагандера К. Аринов, Махачкалера М. Мутаев, Орджоникидзера В. Базаев, Г. Хаев.

Дуккхача хана дацлургхац котало яьккхача спортсменашта Грозне хиннача Ерригсоюзни турнире шоаш даьха толамаш, цар дlахо а низ тергба царна спортивни лакхалехта болхача новкъа.

С. АРЧАКОВ.

Ветераний дlайха дош

«Сунжанефть» НГДУ техника Цlегlа управленерчен Карабулак поселкерча кхьача предприятешкарчен комсомольций а кагирхой а тlемеи къахьегамен ветеранашца вlашагlкхетар хилар. Кагийча нахен мехкарашен боанахча теркамца ладувгlар шоай комсомольски къоналах, В. И. Ленина парте кулгалца комсомольцаша Сийлахь - боккхача Даймехка тlем тlа гойтача деналах лаьца цар дувцачунга.

Вlашагlкхетаре къамаьлаш дир ветеранаша Д. Г. Коршакова, А. В. Шнаева, В. А. Гладкова, Социалистически Къахьегама Турпала А. Д. Катасонова, иштта кхыбараша.

Вlашагlкхетара тематически дакъа чакхдаьлча «20-ча бlаьшерен ритмаш» яха комсомольцаша кийчъяь программа йоалаелар. Укхаза а, ветеранаша шоай къонал дагайоахаш хьагойтар 40-ча шерашка кагирхоша дош хиннa хилхараш.

Д. ИВАНОВ,
«Сунжанефть» НГДУ партбюро секретарь.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Электрически сетий Грозненски предприяте дlахойт пачхьалкхен а шоай доалахьарча сектора а абоненташка, йоагаьча электрически энергех доагlар дlтелара расчеташ нийсъе а 1983 шера 25 декабрь хьаттlакхачалехьа тlадиса декхар дlатоаха а деза хилар. 25 декабрал тlехьагlа цу хьакъехьа абонентаща гlоттадь дош хьатlакхаргдац.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 НОЯБРЬ
II ПРОГРАММА
18.05 — «Йоккха талант». А. Бородин ваь 150 шу дизарга.
18.20 — «Киноникъбара альманах».
18.50 — «Къонал» яха студи.
19.20 — «Искусствай дуние тlа» (нохчий меттала).
14 НОЯБРЬ
II ПРОГРАММА
15.40 — «Эггара хьалха эстрада тlа». Телевизионни фильм.
[redacted] — «Машарах дола дош» (нохчий меттала).
17.00 — «Киноникъбара альманах».
17.20 — Атеистически темех (нохчий меттала).
17.30 — «Ваха» яхача дешах». Документальни фильм.
17.50 — Литературни передача. М.-С. Плиев. «Дьаханад дола мугlараш» (гlалгlай меттала).
18.20 — «Нохч-Гlалгlайче гlелла».

РАДИО

12 НОЯБРЬ
6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гlалгlай меттала).
8.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
10.15 — «Гlулакхаш дара культура лакхъяра тlехьа». Корреспонденци (гlалгlай меттала).
10.30 — Музыка (нохчий меттала).
11.00 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — «Микрофона хьалха да театр» (эрсий меттала).
12.40 — «Зlонмоза» яха сатирически радиожурнал (нохчий меттала).
13.00 — Сийлахь-йоккхача Октябрьски 40 шу дизарга. «Фронтовикий дагалувцараш» (нохчий меттала).
15.15 — Иллеш дlаоал Кобзон Иосифа (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа lуйренаш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
16.00 — «Зама» яхача инструментальни ансамбла концерт (гlалгlай меттала).
16.30 — «Къона тlехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Иллешца доттагlал долчарна» яха концерт (нохчий меттала).
19.00 — А. Шнейдер. «Прокофьева музыкальни театр».
19.50 — «Веселые ребята» яхача ансамбла концерт.
20.37 — Юмористически дувцараш (гlалгlай меттала).
20.50 — А. Розенберга иллеш.
21.31 — Нохч-Гlалгlай шира иллеш.

13 НОЯБРЬ
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай [redacted] ма (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана хозахета ашараш» (эрсий меттала).
11.20 — «Нохч-Гlалгlай музыка историех» яхача циклера передача (эрсий меттала).
15.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).

14 НОЯБРЬ
6.40 — «Мишта кхоачашду социалистически декхараш» (гlалгlай меттала).
8.50 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
9.15 — Передачай программа (эрсий меттала).
9.18 — Передачай программа (нохчий меттала).
9.21 — «Автоинспектора бюллетень» (эрсий меттала).
9.31 — «Гуйрана гlа» яха музыкальни программа (эрсий меттала).
9.15 — «Хьалхалаттараш». Корреспонденци (гlалгlай меттала).
9.30 — Музыка (гlалгlай меттала).
9.45 — «Халкъа тlакхьонаш болх беш ба» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Микрофона хьалха Нохч-Гlалгlай радион теледениен инструментальни ансамблан солисташ (нохчий меттала).
16.25 — «Кlай моч». Н. Эльсанова дувцар (нохчий меттала).
16.40 — «Сагн закони» яха радиожурнал (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
18.30 — Реклама (эрсий меттала).
19.30 — «Кагирхой вахар» яха радиовыпуск (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гlоллех Грознек хувцалуш морхаш а йолаш, делгьел тlехьагlа йовтан а йолаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 8—13, Грозне 10—12 градус йlовхал йолаш хилеи тарлу.

Кховнея ломмеи морхаш а йолаш, догlа а, цхьайолча хана тlаьда хоа а делхаш, къулбаседа - малхбузехьара секунде 7—12 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 0—5, дийнахьа 0 +5 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

КЪАХЬЕГАМХОЙ БЕЗБИР

Производстве хьалхе лелераш хоастабер дика традици а хинна дlаэттад. Надтеречни вкача юрта, Цунна тешал деш дийзар юртарча культура Цlегlа дукхача наха гул е бенна, «Надтеречный» винсовхоза дикагlйола комсаш лелаер, ордений а медалий а кавалер Юсупова Зулпаи киномеханик, СССР кинематографа заслуженни болхло Тунгузбиев Абдулла Аюбовичи дика къахьегама толамаш дахарах белгалбахар, безбар.

Сайре хьа а еллаш, культура Цlеи методиста Х. Эльмурзаевас дийцар цар къахьегама маьхах, доазача толамех. Цул тlехьагlа дош делар Юсуповайнаи Тунгузбиевнаи. Цар дийцар шоай профессах, балха опытах, лакха толамаш деха шоай мишта вlаштlехьдовл.

Хьаьнала а дика а къахьегарах царна беркал а оалаш мах бола совгlаташ делар совхоза парткома секретара С. Мурталиа. Иштта гулбеннараште совгlаташ дир юртарча самодеятельни артисташа, уж совгlаташ дар хоза иллеш, тlах аьнна хелхараш. Сайре чакхйоалаш гойтар «36-80 яхача квадрате хиннер» яха кинофильм.

Х. ЖАПАРОВ.

Доттагlала хетаяь

Вай республикаца доттагlал долча Венгре Комаромски областера хьаьший — Татабанья яхача города горсоветера делегаци, туристски группа яра хетаяь «Доттагlал чlоагlлургда» яха керда выставка хьайийллей Нохч-Гlалгlай республикански краеведчески музее. Дикка теркам тlаозаш, дукха нердадар довзийташ я из выставка, цига да тайп-тайпара документаш, сурташ, буклеташ, иштта кхыдараш. Хlаьта суртаща дика хьагойт 1974 шера Венгрера вай республике еха хиннача делегацепара вlашагlкхетараш. 1977, 1980 шерашка вай республикера делегаци Венгре яха хилар.

Выставка юкъе я тамашийна, кlорах хьаь ваза, из совгlата енай Татабанья яхача городерча шахтераша, хоиц ма хилхара, цу города цlи лелаеш я Грозне хьайийлла кафе. Цул совгlа, город Татабанья, взар шу даьнна йолча Эстергом яхача города вымпелаш гургъя выставкага хьежараща.

Юрта боахам, промышленность, культура йоезийташ кхаь витринах латташ я из выставка.

Хьадийлла уллача «Халхарий художник» яхача венгерски журнала тlа а Нохч-Гlалгlайчен халхарех язъяь статья. Из язъяьр ва хьалха гlорваьйна хиика хореограф Фалвой Кароl. Из хинпав вай республике, хьожаш хинвав краеведчески музеерча къамаи музыкальни инструменташка. Цул совгlа, цу журнала тlа да вайнахка халхараш хьахьоикхаш дола, музея фондера Даурбеков Гlаьзен Ахриев Хьажбийкарей декха сурташ.

Музее хьайийллача выставка кхы тlа а тешал ду Нохч-Гlалгlайчени Венгрерча Комаромски областаи юкъера доттагlал, бувзамаш шерагара - шерага чlоагlлуш хилара.

З. ТОРШХОЕВА, музея йоаккхагlйола lилманча [redacted].

Фе хила

Болх беш йоацача хана (цlей долча, вах салоlаш болча деношка) пачхьалкхен транспортни средствааш шоаш массаза лоаттаc къоастаьча моттигашка дlаоттаяь хила еза. Колхозашкеи совхозашкеи командировкагlа баха цига хьумгьам чуяцача новкъостал деш бола водителаш шоай транспорт цу хана инженерно - технически болхлоша бlарг а лоикхаш лораергйолча моттиге мара дlаоттае декхарийла бацар. Бакъда, цхьаболча водителаша, транспортни предприятей кулгалхоша цу гlулакха йоагlаш йола теркo ца еш пачхьалкхен транспортни средствааш шоай цlагlа лоаттальй.

Сунженски районе цlей дездеча денношка бийса яхача хана Кирова цlерагlча колхоза мухь нкухьача автомобила водителa Х. А. Точиева Троицкера Карабулаке водаш, сов сиха даллача кlалтlакхесай машина. Кабина чу баьгlа пассажираш чlоагlа лозабаьб. 7 ноябре, иштта Урус-Мартановски районе сайрийпа «Горец» яхача совхоза УАЗ-469 яхача автомобила водитела А. Х. Ахматова Гlойтlара гаьца йоацаш кlалтlакхесай машина. Цига цхьа пассажир веннав.

Цlей дездеча денношка республика цхьайолча районашка шоай доалахьа автотранспорт йолча водителаша дукха зуламаш даьд ниькъашка.

Малгобеке «Жигули» яхача автомашина водителa, тика заведующа волча А. С. Яндиева Толстой цlерагlча улицагlа водаш ший машина кхыча машина тlатехай. Салоне баьгlа пассажираш лозабаьб.

Шалински районе «Жигули» яхача машина водителa, «Шалинский» совхоза болхлочо Б. Исаева, Шалара Аргуне воагlаш бокъонагlа йоацаш автомобиль хьалхаьнкха а венна кхьча машина из тlатехай. Цига шиъ саг веннав, яхь сага човнаш яьй.

Грозне Ленински районе ВАЗ-2106 яхача автомашина водителa, Урус - Мартане вахача С. З. Вунчаева Ленина цlерагlча проспектагlа водаш такcена тlатехай ший машина. Из ше цига веннав, кхь пассажира човнаш яьй.

Дlадахача кlирагlа (3—10 ноябре) республика ниькъашка 35 автоавари хиннай, 12 саг веннав, 39 саг [redacted]

НГlАССР МВД ГАИ.

АКТЕРА КХОЛЛАМ

Самердийнахьа «Космос» яхача кинотеатре хилар дика вовзаш волча актера Ленински преми лауреата, СССР халкъа артиста Михаил Александровичи Ульянов творчествана хетаяь сайре.

Театра зал хьалйизза зрителаш бар боккхача безамца ладугlаш а хьожаш а. Сайре дlайолалуш къамаьл дир Нохч - Гlалгlай пачхьалкхен кино методкабинета йоаккхагlйолча редактора В. Коваленко. Цо дийцар адамий дегаш ший тайпара горгаэзза болча Ульянова кхолламех, таханарча лакхаленашка из маlагlча къахьегамца кхаьчар.

Вайна ма харра, Михаил Александрович мугlарерча салтечунгара вальна маршалга кхаьчае ше ролаш ловзаьча фильмашка. Цар зрителий теркам дукхагlа тlеозаш долча фильмай фрагменташ гойтар экране тlа. Уж дар «Хьехара бераш уж еннаб», «Вежарий Карамазовгlар», «Частни вахар», «Тlехьара вадар», «Освобождение», иштта кхыбараш.

Тlехьара а зрителашта гойтар «Моастагlчо кароза ца туга» яха художественни фильм. Маршала Жукова роль Ульяновс гойтара дикка ловзаю.

Х. ГАГИЕВА.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!
ДlАХЬОШ ДА 1984 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешка, агентствашка, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Газета яздара мах: шера—4 соми 8 кепиги, ах шера—2 соми 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малиновски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктоаххьа секретара — 2-84-69; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кхьалой — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-69; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02398. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5416.